

**Analýza mediálneho obrazu
Dohovoru Rady Európy
o predchádzaní násiliu na ženách
a domácemu násiliu a o boji proti
nemu (tzv. Istanbulský dohovor)**

Paula Jójárt, Adriana Mesochoritisová

Analyza mediálneho obrazu Dohovoru Rady Európy o predchádzaní násiliu na ženách a domácejmu násiliu a o boji proti nemu (tzv. Istanbulský dohovor)

Autorky (2020): Paula Jójárt, Mesochoritsová Adriana

Grafická úprava: Martina Zboroňová

Dobrovoľnícka spolupráca pri triedení dát: Martina Zboroňová

Štúdiu realizovalo:

Možnosť voľby o.z., Medená 5, 811 02 Bratislava

www.moznostvolby.sk

<https://www.facebook.com/MoznostVolby>

<https://www.facebook.com/istanbulsky.dohovor>

Realizované s finančnou podporou Ministerstva spravodlivosti SR v rámci dotačného programu na presadzovanie, podporu a ochranu ľudských práv a slobôd a na predchádzanie všetkým formám diskriminácie, rasizmu, xenofóbie, antisemitizmu a ostatným prejavom intolerancie. Za obsah tohto dokumentu je výlučne zodpovedná Možnosť voľby.

Text neprešiel jazykovou korektúrou.

Copyright ©, 2020: Možnosť voľby, autorky

Obsah

Motto	4
Úvod	5
1. Východisková situácia	7
1.1 Úloha médií pri formovaní verejného diskurzu o dohovore a násilí páchanom na ženách	13
2. Analýza mediálneho obrazu Dohovoru Rady Európy – metodológia	15
2.1. Ciele – zameranie analýzy	15
2.2. Metodológia a selekcia dát	15
2.2.1. Sledované obdobia a primárny zdroj dát	16
2.2.2. Identifikácia nerelevantných výstupov v primárnej rešerši	17
2.2.3. Základné roztriedenie výstupov podľa zdroja	17
2.3. Základná analýza a výber vzorky	18
2.3.1. Základná analýza rozhlasových výstupov	18
2.3.2. Základná analýza televízneho spravodajstva	19
2.3.3. Základná analýza periodickej tlače	20
2.3.4. Základná analýza výstupov z online portálov	22
2.3.5. Výsledná vzorka pre obsahovú analýzu	24
3. Obsahová kvantitatívna analýza	26
3.1. Istanbulský dohovor na okraji záujmu ?	26
3.2. Spôsob používania názvu dohovoru	29
3.3. Významné udalosti vs. tematizovanie Istanbulskeho dohovoru	34
3.4. Geografické ukotvenie zmienok o Istanbulskom dohovore	36
3.5. Špecifické tematické ukotvenie zmienok o ID	36
3.6. Aktéri mediálneho diskurzu o Istanbulskom dohovore: Kto dostával priestor na vyjadrenie sa k Istanbulskému dohovoru? Kto mal možnosť ovplyvňovať verejný diskurz?	39
3.7. Zhrnutie kvantitatívnej analýzy	49
Použité zdroje	52
Príloha 1: Príklad rámcovania dohovoru v akademickom prostredí	54

Motto

„Kritici a kritičky dohovoru zachádzajú až tak ďaleko, že tvrdia, že dohovor by ohrozil spoločnosti založené na tradičných rodinách. Je to falošný argument, pretože všetky opatrenia stanovené v Istanbulskej dohovore posilňujú základy rodiny a rodinné vzťahy tým, že odstraňujú hlavnú príčinu ničenia rodín, a tou je násilie.“¹

Niels Muižnieks, Komisar pre ľudské práva Rady Európy 2012 – 2018;

¹ Pozri List komisára, dostupný TU: <https://rm.coe.int/letter-to-the-ms-tsveta-karayancheva-president-of-the-bulgarian-nation/168077f5da>

Úvod

Dohovor Rady Európy o predchádzaní násiliu na ženách a domácejmu násiliu a o boji proti nemu, známy aj ako Istanbulský dohovor², je právom považovaný za najkomplexnejší ľudskoprávny nástroj na „vytvorenie Európy bez násilia na ženách a domáceho násilia“ (Preambula). Dohovor je výnimočný nielen svojím rozsahom (81 článkov), ale aj konkrétnosťou opatrení. A v dôraze na spoluprácu je doslova priekopnícky. Organizácia Spojených národov (ďalej aj OSN) ho práve preto nazýva „zlatým štandardom“, podporu mu opakovane vyjadrujú regionálne i medzinárodné ľudskoprávne inštitúcie, obhajcovia a obhajkyne ľudských práv či odborná verejnosť pracujúca v oblasti ľudských práv a násilia páchaného na ženách. Táto medzinárodná ľudskoprávna zmluva bola otvorená na podpis v roku 2011 v Istanbule a v ten istý deň ju podpísalo viacero štátov vrátane Slovenska. Do platnosti vstúpila 1. augusta 2014 v nadväznosti na desiatu ratifikáciu dohovoru Andorrou. Do roku 2020 dohovor podpísali všetky členské krajiny Rady Európy s výnimkou Ruskej federácie a Azerbajdžanu (45 zo 47 krajín). Okrem jednotlivých štátov ho v roku 2017 podpísala aj medzinárodná organizácia, ktorou je Európska únia (ďalej „EÚ“). Do roku 2020 dohovor ratifikovalo 34 členských štátov a kým viaceré štáty sa na jeho ratifikáciu intenzívne pripravujú, ďalšie nastúpili na cestu jeho spochybňovania a odmietania. Za najproblémovjšie sa v tomto smere považujú krajiny Bulharsko, Slovensko, Poľsko a Maďarsko.

Snahy o diskreditáciu dohovoru v SR, ako aj v ďalších krajinách Európy, sa čoraz viac zintenzívňujú a sú založené na úmyselne nesprávnom výklade a nepravdivej interpretácii jeho obsahu ako aj celej témy rodovej rovnosti. Od jeho podpísania Slovenskou republikou v roku 2011 došlo vo verejnom diskurze k zásadnému posilneniu negatívne zaťažených a skreslených naratívov o dohovore, čo vyústilo do zastavenia ratifikačného procesu v SR. Istanbulský dohovor sa stal „vazalom“ nedostatočne rozšíreného ľudskoprávneho povedomia našej spoločnosti

² Poznámka autoriek: Uvedomujeme si významovú redukciu skráteného názvu Istanbulský dohovor oproti plnému názvu *Dohovoru Rady Európy o predchádzaní násiliu na ženách a domácejmu násiliu a o boji proti nemu*. Pre účely tejto výskumnej správy sme sa v záujme prehľadnosti textu rozhodli používať najmä v analytickej časti aj skrátený názov, prípadne skratku ID.

a nepochopenia záväzkov, ktoré nám priamo vyplývajú z Ústavy SR. (Mesochoritisová, 2017).

Vzhľadom na to, že médiá sú jedným z najvýznamnejších socializačných mechanizmov a majú zásadný vplyv na formovanie verejnej mienky a spoločenských postojov, je zrejmé že zohrávali a aj zohrávajú dôležitú úlohu pri tvorbe verejného diskurzu o Istanbulskom dohovore. Médiá môžu výrazným spôsobom prispieť k naplneniu výzvy prinášať neskreslené informácie o dohovore, a parafrázujúc komisára pre ľudské práva Nilsa Muižnieksa, zaoberať sa aktívne kritikou rodovej rovnosti a s ňou spojenou témou Istanbulského dohovoru a využívať „dôkazy a vedecké výskumy na odhalenie mýtov, dezinformácií a na prekonanie obáv“. Na strane druhej, sa môžu podieľať na posilňovaní šírenia skreslených informácií a mýtov. Ak chceme nastavovať efektívne opatrenia na ochranu ľudských práv a elimináciu násilia na ženách, je dôležité vedieť, akým spôsobom médiá o dohovore informujú a aký to môže mať dopad na ochranu ľudských práv .

Cieľom predkladanej štúdie je preto zmapovať mediálny obraz Istanbulského dohovoru vo vybraných obdobiach a na základe zistení ponúknuť odporúčania pre mediálnu prax, ktoré by posilnili kompetencie a rolu médií pri vyvažovaní skresľovaného obrazu o dohovore. Zaujímala nás nielen početnosť, ale tiež spôsob informovania o dohovore vo vybraných médiách (mediálna prezentácia dohovoru).

Túto analýzu preto predkladáme odbornej i laickej verejnosti, ale najmä médiám, s vierou, že prispejeme k prehĺbeniu korektnej odbornej diskusie o Istanbulskom dohovore, násilí páchanom na ženách a deťoch a rodovej rovnosti, založenej na ľudskoprávných východiskách. Rovnako veríme, že štúdia sa stane podporou pre vytváranie korektného mediálneho obrazu o dohovore a napomôže znižovať odmietavé postoje a útoky voči právam žien a rodovej rovnosti, ktorých dôsledkom je znižovanie ich ochrany a zvyšovanie ohrozenia násilím a diskrimináciou. Veríme že médiá napomôžu k šíreniu pravdivých informácií o dohovore a aj vďaka ich práci bude v SR obnovený jeho ratifikačný proces. Pretože ide o dohovor, ktorý by konečne mohol priniesť ženám, deťom a ďalším obetiam násilia, ako aj nám všetkým viac spravodlivosti a rovnosti.

1 Východisková situácia

Slovenská republika podpísala *Dohovor rady Európy o predchádzaní násiliu na ženách a domácejmu násiliu a o boji proti nemu* 11. mája 2011 ako jeden z prvých štátov Európy. Stalo sa tak na základe *Uznesenia vlády SR č. 297 zo 4. mája 2011*, ktorým vláda vyjadrila svoj súhlas s podpisom dohovoru a zaviazala ministerku spravodlivosti predložiť do konca roka 2013 návrh na ratifikáciu dohovoru. SR opakovane deklarovala svoj záujem ratifikovať dohovor v čo najkratšom čase na domácej i medzinárodnej scéne.

Ďalšie roky však už výrazným spôsobom ovplyvnil organizovaný útok proti rodovej rovnosti a právam žien a to na globálnej i európskej úrovni (pozri *Uznesenie Európskeho parlamentu 2019*)³. Podobne ako v ďalších krajinách aj v SR začal silnieť protirodový diskurz, realizovaný a podporovaný rôznymi aktérmi (v odbornej literatúre sa stretávame s pojmom protirodové hnutie). Argumenty proti rodovej rovnosti a Istanbulskému dohovoru v SR najskôr zaznievali zo strany cirkvi, postupne došlo k rozšíreniu odporcov a odporkýň rodovej rovnosti. Patria medzi ne organizácie, ktoré sa prezentujú ako občianske, ale majú úzke väzby na cirkev, ďalej sú to konšpiračné médiá, anti-očkovacie skupiny a nové politické subjekty vrátane nacionalistických, protisystémových a fašistických skupín (Valkovičová, Maďarová, 2019)⁴.

V roku 2013 bol Ministerstvom práce, sociálnych vecí a rodiny predložený návrh *Národného akčného plánu na prevenciu a elimináciu násilia páchaného na ženách na roky 2014 – 2019*, ktorý obsahoval úlohu pripraviť a predložiť na rokovanie vlády SR návrh na ratifikáciu Dohovoru Rady Európy o predchádzaní násiliu na ženách a domácejmu násiliu a boji proti nemu do roku 2014. *Rada vlády pre ľudské práva, národnostné menšiny a rodovú rovnosť* ako poradný orgán vlády SR v oblasti ľudských práv a rodovej rovnosti jednomyselne návrh akčného plánu podporila

³ Uznesenie Európskeho parlamentu z 13. februára 2019 o odmietavom postoji k právam žien a rodovej rovnosti zaznamenanom v EÚ (2018/2684 (RSP) https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-8-2019-0111_SK.html

⁴ Valkovičová, V. – Maďarová, Z.: *From weirdoes to political actors - the journey of Slovak gender ideology rhetoric*, Dostupné TU: <https://www.gwi-boell.de/en/2019/05/03/weirdoes-political-actors-journey-slovak-gender-ideology-rhetoric>

a odporučila ministrom spravodlivosti podniknúť kroky na urýchlenie ratifikácie dohovoru. Vláda SR na svojom zasadnutí dňa 18.12. 2013 schválila *Uznesením č. 730/2013 Národný akčný plán pre elimináciu a prevenciu násilia na ženách na roky 2014-2019*, v rámci ktorého bola schválená úloha pre Ministerstvo spravodlivosti SR, aby predložila na vládu návrh na ratifikáciu dohovoru do roku 2014.

V rovnakom čase (december 2013) začalo protirodové hnutie, na čele s organizáciami s jasným prepojením na cirkev, ako aj vrcholní predstavitelia kresťansko-katolíckej cirkvi (najmä Konferencia biskupov Slovenska), dôraznejšie žiadať zastavenie procesu ratifikácie dohovoru⁵.

Na nátlak týchto iniciatív a v rozpore s platným uznesením k akčnému plánu, požiadal minister spravodlivosti premiéra o posun pôvodného termínu ratifikácie naplánovanej na rok 2013 (uznesenie č. 297 z mája 2011), na rok 2016. Nastala v zásade situácia právnej neistoty, kedy boli schválené dve rozporné ustanovenia: Národný akčný plán ukladal úlohu ratifikovať dohovor do roku 2014, schválená prolongácia úlohy hovorila o presune na rok 2016.

Protirodové hnutie, ktorému sa takto darilo priamo zasahovať do tvorby verejných politík okrem odkladu ratifikácie značne posilnil aj ďalší kľúčový moment, ktorým bola zmena ústavy. V SR bol v roku 2014 prijatý dodatok k ústave, ktorý hovorí o tom, že manželstvo, rodičovstvo a rodina sú pod ochranou práva a bola prijatá aj nová definícia manželstva, ktoré ho definuje ako je „unikátny zväzok medzi jedným mužom a jednou ženou“. Sila protirodového hnutia v SR rástla, pričom bola ovplyvňovaná aj situáciou v zahraničí. Ako uvádza v súvislosti s protirodovými aktérmi v rôznych krajinách Veronika Maďarová: „Literatúra, ktorá sa im venuje, poukazuje na to, že sa navzájom sa pozorujú, využívajú rovnaké stratégie a sú navzájom stále viac prepojené. (Garbagnoli, 2016; Kuhar a Paternotte, 2017)“. (Maďarová, V., 2020) Silnejúce a radikalizujúce sa hnutie voči rodovej rovnosti, feminizmu, ľudským právam žien a LGBTQI ľudí výrazne zasiahlo do diskusie o Istanbulskom dohovore, pričom sa mu darilo šíriť rôzne dezinformácie o dohovore a vyvolávať strach z jeho ratifikácie.

⁵ Občianske združenie Fórum pre verejné otázky (FVO), podporené 105 ďalšími organizáciami, požiadalo listom najvyšších ústavných činiteľov SR, aby sa zasadili o zastavenie ratifikácie Istanbulského dohovoru.

V roku 2015 reagoval na situáciu na Slovensku aj Výbor OSN pre odstránenie diskriminácie žien, ktorý vo svojich *Záverečných zisteniach k zlučenej piatej a šiestej periodickej správe Slovenska*⁶ vyjadril znepokojenie nad množiacimi sa útokmi voči rodovej rovnosti a požiadal SR, zmluvnú stranu *Dohovoru o odstránení všetkých foriem diskriminácie žien*, aby zrealizovala a zintenzívnila opatrenia „s cieľom podporiť chápanie rodovej rovnosti v súlade s medzinárodnými ľudsko-právnymi štandardmi a potlačiť snahy akýchkoľvek aktérov o podceňovanie alebo degradáciu úsilia o dosiahnutie rodovej rovnosti označovaním predmetných opatrení za ideológiu“⁷. Priamo v súvislosti s nepriaznivým vývojom ratifikačného procesu Istanbulského dohovoru v SR, Výbor naliehavo žiadal zmluvnú stranu, aby „urýchlila (...) ratifikáciu Istanbulského dohovoru.“⁸

Štátne inštitúcie a politickí predstavitelia a predstaviateľky na túto výzvu významnejšie nezareagovali, naopak, cielená snaha zameraná na zvyšovanie povedomia o dohovore a jeho prínose vzišla z občianskeho ľudskoprávneho mimovládneho sektora. V roku 2015 zorganizovala združenie Možnosť voľby prvú celoštátnu kampaň zameranú na podporu ratifikácie a implementácie Istanbulského dohovoru „Odzvoňme násiliu na ženách – Podporíme Istanbulský dohovor“. Cieľom kampane bolo prispieť k ratifikácii Istanbulského dohovoru a mobilizovať verejnosť v podpore Istanbulského dohovoru. Súčasťou oboch cieľov bolo zvýšiť informovanosť odbornej aj laickej verejnosti o dohovore. Organizácia sa snažila spojiť Istanbulský dohovor s témou násilia páchaného na ženách („naplniť“ politický dokument konkrétnym obsahom) a posilniť pozitívny obraz o ratifikácii Istanbulského dohovoru vo verejnom diskurze. Kampaň stavala na spolupráci so známymi osobnosťami a podarilo sa jej zapojiť do podpory dohovoru mužov rôzneho veku a z rôznych oblastí verejného života⁹. Kampaň sprevádzali mnohé podporné aktivity: divadelné predstavenia, verejné diskusie,

⁶ Dostupné na:

http://tbinternet.ohchr.org/_layouts/treatybodyexternal/Download.aspx?symbolno=CEDAW%2fC%2fSVK%2fC0%2f5-6&Lang=en

⁷ Tamže, ods.19.

⁸ Tamže, ods. 21,

⁹ Vo videospotoch kampane účinkovali herec Róbert Jakab, spevák Ján Kuric, rapper Majk Spirit, herec Richard Stanke, hokejista Richard Lintner, hudobník a redaktor Michael Szatmary, spevák Jakub Petraník, osobný tréner a muž roka 2008 Martin Šmahel a herec Ivo Gogál. Okrem nich podporili kampaň prostredníctvom fotografií: vodní slalomári Peter a Pavol Hochschornerovci, hokejista Michal Handzuš, herec Přemyslav Boublík, lyžiar Adam Žampa, vodný slalomár Alexander Slafkovský, hudobná skupina Nebeská muzika, koncertný majster Slovenskej filharmónie Jozef Horváth či výtvarník Peter Stankovič.

verejný výzva na podporu dohovoru, podpisové akcie v rôznych mestách Slovenska, spolupráca s médiami, tvorba informačných materiálov o dohovore. V rokoch 2016 až 2018 nadviazala Možnosť voľby na prvú kampaň ďalšími, ktoré prebiehala na sociálnych sieťach a boli reakciou na šíriace sa dezinformácie o dohovore. V rámci kampaní bol vypracovaný aj informačný materiál **Otázky a odpovede o Istanbulskom dohovore** ako aj ďalšie infomateriály, ktoré slúžili aj pre potreby médií.¹⁰

V roku 2017 Ministerstvo spravodlivosti SR opäť požiadalo o odloženie ratifikačnej úlohy ešte raz, tentokrát na neurčito (po vyhodnotení verejnej a odbornej diskusie) a vláda mu vyhovelá. (viac pozri Mesochoritisová, 2019). Návrh bol vládou schválený 16.8. 2017 *Uznesením č. 379/2017*¹¹. Napriek tomu, útok na Istanbulský dohovor pokračoval a vyústil v polovici februára 2018 k *Vyhláseniu najvyšších predstaviteľov kresťanských cirkví v Slovenskej republike k tzv. Istanbulskému dohovoru*, v ktorom predstavitelia jedenástich cirkví¹² žiadali, aby Slovenská republika nielenže nepristúpila k ratifikácii dohovoru ale aj stiahla svoj podpis.

Tieto názory podporil aj samotný premiér R. Fico vo svojom vyhlásení (Tlačová konferencia 22.2.2018), a namiesto upokojenia situácie a vysvetlenia o čom dohovor v skutočnosti je, prevzal stratégiu šírenia strachu a dezinformácií, keď vyhlásil, že Istanbulský dohovor je v rozpore s ústavnou definíciou manželstva a jeho vláda nedá súhlas na ratifikáciu¹³. Koaličný partner SNS zašla ešte ďalej a žiadala vzatie späť podpisu spod dohovoru. Premiér verejný diskurz o dohovore navyše posilnil aj

¹⁰ V rámci kampane sa vypracovali praktické infolisty, resp. postery (<http://moznostvolby.sk/kampan-istanbulsky-dohovor-pre-ludi>), 10 jedinečných pohľadníc (<http://moznostvolby.sk/pohladnice-o-istanbulskom-dohovore/>) ako aj súhrn základných otázok a odpovedí o ID: *Istanbulský dohovor ... lebo na živote žien záleží: otázky a odpovede o Istanbulskom dohovore* (2017) (<http://moznostvolby.sk/otazky-a-odpovede-o-istanbulskom-dohovore/>). Tieto praktické materiály verejnosti primeraným jazykom približujú obsah dohovoru, 4 piliere na ktorých stojí, aké nástroje zmeny dohovor navrhuje, čo môžeme urobiť pre to, aby sme zastavili násilie a objasňujú význam a prínos jeho ratifikácie. Tlačová správa: Ak nám na živote žien záleží, potrebujeme Istanbulský dohovor (December 2017) <http://moznostvolby.sk/ak-nam-na-zivote-zien-zalezi-potrebujeme-istanbulsky-dohovor/>

¹¹ UZNESENIE VLÁDY SLOVENSKEJ REPUBLIKY č. 379 zo 16. augusta 2017 k Návrhu na doplnenie a zmenu uznesenia vlády Slovenskej republiky č. 297 zo 4. mája 2011 k návrhu na podpis Dohovoru Rady Európy o predchádzaní násiliu na ženách a domácejmu násiliu a o boji proti nemu Slovenskou republikou s výhradou ratifikácie; dostupné na : http://www.rokovania.sk/File.aspx/ViewDocumentHtml/Uznesenie-16353?listName=Uznesenia&prefixFile=m_ň

¹² Toto vyhlásenie schválili a podpísali predstavitelia Rímskokatolíckej cirkvi, Evanjelickej cirkvi augsburského vyznania, Gréckokatolíckej cirkvi, Pravoslávnej cirkvi, Reformovanej kresťanskej cirkvi, Cirkvi bratskej, Evanjelickej cirkvi metodistickej, Bratskej jednoty baptistov, Starokatolíckej cirkvi, Apoštolskej cirkvi na Slovensku a Cirkvi adventistov siedmeho dňa

¹³ Pozri: <https://domov.sme.sk/c/20766569/fico-odmietol-ratifikovat-istanbulsky-dohovor-v-sucasnej-podobe.html>

diskriminačnými výrokmi týkajúce sa moslimských menšín a migrantov a migrantiek, ktoré podľa neho páchajú násilie na ženách ako súčasť svojej kultúry.

„Postupne sa diskusia o Istanbulskom dohovore začala intenzívnejšie zneužívať aj na vyvolávanie negatívnych nálad proti migrujúcim ľuďom a ľuďom na úteku a najmä proti právam LGBTQI ľudí. V centre útokov naďalej ostávala kategória rod a rodová rovnosť, účelovo nazývaná „rodová ideológia“. Prostredníctvom nesprávneho výkladu rodu dochádzalo a dochádza k vyvolávaniu strachu z rodových tém, šíreniu nenávisťi a polarizácii spoločnosti. Takáto radikalizácia spoločenského diskurzu zvýšila regres v ochrane a uplatňovaní ľudských práv, najmä práv žien a LGBTQI ľudí. A zároveň prispela k stigmatizácii žien, LGBTQI ľudí, obhajcov a obhajkýň ľudských práv, či organizácií a iniciatív zameraných na podporu rodovej rovnosti a nediskriminácie“ (Mesochoritsová, 2019, 2020). . Zároveň ešte viac vzrástla sila protirodového hnutia a protirodových aktérov. Ako uvádza analytička Zuzana Madarová k nárastu ich vplyvu prispelo viacero faktorov: „Títo aktéri boli financovaní z fondov EÚ (napriek tomu, že konajú v rozpore s hodnotami a zásadami EÚ), štátu a katolíckej cirkvi. Dokázali budovať a udržiavať sieť centier po celej krajine, poskytovať sociálne služby, spolupracovať s miestnymi samosprávami a zástupcami a zástupkyňami politických strán. Prostredníctvom cirkvi majú prístup k sieti dobrovoľníkov a dobrovoľníčok a k informačnému kanálu dostupnému pre široké spektrum ľudí po celej krajine. Týmto spôsobom dosiahli konzervatívni a fundamentalistickí aktéri inštitucionálnu podporu, akú progresívni aktéri a aktérky, vrátane feministických organizácií, požadujú už roky“ (Madarová 2019).

Nepriaznivá situácia týkajúca sa Istanbulskeho dohovoru vyvrcholila v rokoch 2019 a v marci 2020.

Od začiatku roka 2019 bol Istanbulský dohovor frekventovaným predmetom verejného politického diskurzu, čo súviselo s prebiehajúcou predvolebnou kampaňou na prezidentský úrad. Niekoľko dní pred voľbami bol v Národnej rade SR predložený zo strany poslancov a poslankýň SNS *Návrh skupiny poslancov Národnej rady Slovenskej republiky na prijatie uznesenia Národnej rady Slovenskej republiky k procesu ratifikácie Dohovoru Rady Európy o predchádzaní násiliu na ženách a domácemu násiliu a o boji proti nemu Slovenskou republikou*. Jeho podstatou bola snaha o zastavenie procesu ratifikácie dohovoru, pričom v poslaneckých diskusiách sa

objavovali aj výzvy na odstúpenie od jeho podpísania. Občianska a odborná spoločnosť protestovala proti tomuto návrhu a zaslala do parlamentu viacero výziev na nepodporenie návrhu. Napriek týmto snahám o dve tretiny poslancov a poslankýň (101) NR SR v piatok 29. marca 2019 odhlasovali návrh *Uznesenie č. 1697 NR SR z 29. marca 2019 k procesu ratifikácie Dohovoru Rady Európy o predchádzaní násiliu na ženách a domácejmu násiliu a o boji proti nemu Slovenskou republikou (tlač 1409)*, v ktorom žiada vládu SR, aby nepokračovala v procese smerujúcom k ratifikácii dohovoru a oznámila Rade Európy, že SR sa nehodlá stať zmluvnou stranou dohovoru. Uznesenie NR SR vyvolalo otázky o spôsobe, akým sa má v praxi aplikovať. Kým časť odbornej verejnosti zastáva stanovisko, že túto právomoc má len prezident, ďalšia časť hovorila o tom, že výkon uznesenia je záležitosťou vlády.

Parlament SR hlasoval o dohovore opäť na jeseň 2019. Návrh uznesenia bolo predložené zo strany poslancov a poslankyne SNS a niekoľkokrát bolo pre svoju zmätočnosť a nejasnosť pozmenené. NR SR napokon 93 hlasmi¹⁴ 28.11.2019 schválila návrh, v ktorom žiada vládu SR, aby bezodkladne informovala Súdny dvor EÚ a ďalšie inštitúcie EÚ a Radu Európy, že SR nielenže neratifikuje Istanbulský dohovor, ale zároveň nesúhlasí s tým, aby EÚ pristúpila k dohovoru ako k celku, bez predchádzajúceho jednomyselného súhlasu všetkých členských krajín EÚ.¹⁵ Stalo sa tak v rovnaký deň, kedy naopak. Európsky parlament apeloval na prijatie dohovoru (28. november). Generálna tajomníčka Rady Európy Marija Pejčinović Burić označila takéto uznesenie parlamentu, za „poľutovaniahodné“ a uviedla tiež, že „Európske vlády by mali urobiť viac, nie menej na ukončenie násilia na ženách“.¹⁶

Vláda Slovenskej republiky v Uznesení č. 641 z 18. decembra 2019 k ratifikácii Istanbulskeho dohovoru zobrala na vedomie uznesenie Národnej rady SR č. 1697 z 29. marca 2019 a poverila predsedu vlády, aby požiadal prezidentku SR o notifikáciu úmyslu Slovenskej republiky deponovať Istanbulskeho dohovoru nestáť sa jeho zmluvnou stranou. Zároveň vláda zrušila svoje predchádzajúce úlohy v zmysle jej predchádzajúceho uznesenia č. 297 zo 4. mája 2011 v znení uznesenia vlády SR č. 379 zo 16. augusta 2017.

¹⁴ Výsledky hlasovania TU: <https://www.nrsr.sk/web/Page.aspx?sid=schodze/hlasovanie/hlasklub&ID=43453>

¹⁵ Text uznesenia TU: <https://www.nrsr.sk/web/Dynamic/DocumentPreview.aspx?DocID=473901>

¹⁶ Podrobne k uzneseniu, ako aj vyhláseniu generálnej tajomníčky TU: <https://euractiv.sk/section/buducnost-eu/news/zabrani-slovensky-parlament-ratifikacii-istanbulskeho-dohovoru-zo-strany-eu/>

Dňa 15. januára 2020 prijala vláda SR nové Uznesenie č. 15¹⁷, v ktorom uložila všetkým členom vlády povinnosť „s využitím všetkých možností postupovať voči inštitúciám Európskej únie a Rady Európy v súlade s uznesením Národnej rady Slovenskej republiky č. 2261 z 28. novembra 2019 s cieľom zabrániť prijatiu záväzkov a dopadom záväzkov, ktoré nie sú upravené v slovenskom právnom poriadku a vyplývajú z Dohovoru Rady Európy o predchádzaní násiliu na ženách a domácejmu násiliu a o boji proti nemu na právny poriadok Slovenskej republiky“.

V roku 2020, pár dní pred parlamentnými voľbami bol do NR SR opäť doručený návrh k Istanbulskému dohovoru. Návrh, v ktorom poslanci a poslankyne „nevyslovujú súhlas“ s Istanbulským dohovorom¹⁸ bol 25.2.2020 schválený 96 hlasmi.

V nadväznosti na rozhodnutie Národnej rady SR prezidentka SR odoslala 5. marca 2020 list Rade Európy, v ktorom informuje o tom, že Slovensko sa nemôže stať jeho zmluvnou stranou.

Protirodový diskurz o Istanbulskom dohovore zásadne narušil presadzovanie základného ľudskoprávneho východiska riešenia násilia páchaného na ženách vo verejných politikách – a síce skutočnosti, že násilie je štrukturálny problém priamo súvisiaci s diskrimináciou žien a rodovou nerovnosťou. A podkopal tak snahy presadzovať účinné a komplexné prístupy v tejto oblasti.

— 1.1. Úloha médií pri formovaní verejného diskurzu o dohovore a násilí páchanom na ženách

Médiá majú nepopierateľný vplyv na formovanie verejnej mienky a spoločenských postojov. Aj preto samotný Dohovor Rady Európy upozorňuje na kľúčovú rolu médií pri eliminácii a prevencii násilia páchaného na ženách. Média majú svoje nezastupiteľné miesto najmä v oblasti primárnej prevencie násilia na ženách, čiže predchádzaní vzniku násilia, i keď významnú úlohu môžu zohrať aj pri samotnom riešení prípadov násilia. Je preto dôležité, aby všetky prevenčné stratégie boli

¹⁷ <https://rokovania.gov.sk/RVL/Material/24452/1>

¹⁸ <https://www.nrsr.sk/web/Dynamic/DocumentPreview.aspx?DocID=476240>

zamerané na úzku spoluprácu s médiami, ktoré patria k jedným z najvplyvnejších inštitúcií na scitlivovanie verejnosti, elimináciu stereotypného vnímania mužskosti a ženskosti a na propagáciu nulovej tolerancie násilia páchaného na ženách. (Mesochoritisová, 2016)

Samotný Istanbulský dohovor v článku 17 ustanovuje záväzky týkajúce sa zapojenia médií do stratégií zameraných na prevenciu a elimináciu násilia páchaného na ženách (a to na celoštátnej, regionálnej i miestnej úrovni). Tento záväzok tiež požaduje, aby zmluvné strany podnecovali mediálny, súkromný a IKT sektor k zavádzaniu samoregulačných noriem a smerníc zameraných na prehĺbenie dôstojnosti žien, podpory rovnosti žien a mužov a odstraňovanie násilia páchaného na ženách.

Možnosť voľby, ako aj ďalšie organizácie, počas svojej snahy o zvyšovanie povedomia o Istanbulskom dohovore a tým aj o problematike násilia páchaného na ženách mali viacero príležitostí spolupracovať s viacerými novinárkami a novinármi, ktorí si uvedomovali akú dôležitú úlohu môžu zohrávať pri podpore dohovoru a jeho ľudskoprávných východiskách. Aj vďaka spolupráci s nimi mohla organizácia napriek obmedzeným finančnými zdrojmi šíriť neskreslené informácie o dohovore.

Mnohé médiá prinášali hĺbkové a neskreslené informácie o dohovore a v tomto smere zohrali svoju nezastupiteľnú rolu pri budovaní vyváženého diskurzu. Napriek enormnému úsiliu sme však zároveň boli svedkyňami toho, ako verejný priestor postupne výrazne obsadilo negatívne rámcovanie dohovoru ako *kontroverzného dokumentu*. To samozrejme vyvoláva množstvo otázok: Akú úlohu v tejto situácii zohrali médiá? Akým spôsobom sa podieľali – hoci aj nevedome – na negatívnom formovaní verejného diskurzu o dohovore? Akým spôsobom o dohovore informovali? O aké východiska sa opierali pri spracovávaní tém súvisiacich s dohovorom? Aký priestor dávali jednotlivým aktérkam a aktérom, ktorí sa k dohovoru vyjadrovali?

Tieto ako aj ďalšie mnohé otázky nás viedli k rozhodnutiu podrobnejšie zmapovať mediálny obraz Istanbulského dohovoru a na základe zistení ponúknuť odporúčania pre mediálnu prax, ktoré by posilnili kompetencie a rolu médií pri vyvažovaní skresľovaného obrazu o dohovore.

2 Analýza mediálneho obrazu Dohovoru Rady Európy – metodológia

2.1. Ciele – zameranie analýzy

Cieľom predkladanej analýzy bolo zmapovať mediálny obraz Istanbulskeho dohovoru vo vybranom období november 2018 až júl 2019 v príspevkoch z rozhlasu, televízie, tlače a online portálov a na jeho základe formulovať odporúčania pre mediálnu prax. Zaujímalo nás, ako bol konštruovaný mediálny obraz Istanbulskeho dohovoru v sledovanom období v spravodajských a publicistických príspevkoch zverejnených v tlači, na online portáloch a v rozhlase a televízii. Zaujímalo nás obraz v mainstreamových médiách, nie dezinformačná scéna.

Naším zámerom bolo zároveň identifikovať príležitosti pre zlepšenie kvality verejného diskurzu. Pri dizajne výskumu sme tak mali na pamäti aj to, ako nám zistenia pomôžu identifikovať priestor pre posilňovanie kompetencie a roly médií pri vyvažovaní skresľovaného obrazu o dohovore a zvyšovaní ľudskoprávneho povedomia a chápania dohovoru a tým aj problematiky násilia páchaného na ženách.

2.2. Metodológia a selekcia dát

V rámci analýzy sme sa zamerali na kvantitatívnu obsahovú analýzu roztriedených mediálnych výstupov (pozri ďalej). Na vzorke mediálnych výstupov z online portálov sme následne aplikovali kvalitatívnu obsahovú analýzu naratívnych rámcov, ktoré sa v mediálnych výstupoch manifestujú/ukazujú.

Pre kvantitatívnu obsahovú analýzu sme vypracovali niekoľko spoločných parametrov a súbory špecifických parametrov pre jednotlivé typy zdrojov, na základe ktorých sme jednotlivé výstupy triedili a kodovali používajúc excelovské tabuľky. Pri analýze sme využili základné frekvenčné tabuľky a percentuálne porovnávali podiely podľa jednotlivého typu zdroja dát. Podrobnosti prináša kapitola venovaná kvantitatívnej analýze.

Metodológia výberu vzorky a samotnej kvalitatívnej analýzy je bližšie špecifikovaná v kapitole venovanej kvalitatívnej analýze. Skôr ako sme mohli pristúpiť k obsahovej

kvantitatívnej a kvalitatívnej analýze, museli sme triedeniu a základnej analýze podrobiť primárny zdroj dát.

2.2.1. Sledované obdobia a primárny zdroj dát

Vďaka dlhoročnej spolupráci s mimovládnu organizáciou *Žena v tiesni* sme mohli vychádzať z rozsiahleho rešeršného súboru mediálnych výstupov, ktoré obsahovali slovné spojenia *Istanbulský dohovor* a *Istambulský dohovor*. Súbor pre *Ženu v tiesni* vypracovala v roku 2019 firma Slovakia Online.¹⁹ Monitorované obdobie zahŕňalo 9 mesiacov: presnejšie 1.11.2018 až po 31.7.2019. Do rešerše zaradila firma tlačové, rozhlasové, televízne aj online spravodajstvo vrátane blogov. Slovné spojenie *Instambulský dohovor*, napriek tomu, že predstavuje nespisovný výraz, vygenerovalo 9 záznamov. Slovné spojenie *Istanbulský dohovor* obsahovalo 963 výstupov. Oba rešeršované súbory obsahovali 972 výstupov v celkovom rozsahu 3707 normostrán textových podkladov²⁰.

Výstupy boli dodané v textovej podobe. V prípade výstupov z rozhlasu a televízie mali podobu prepisov – t.j. nepracovali sme s audiovizuálnymi nahrávkami. Výstupy z tlače a online portálov obsahovali iba textové prepisy, t.j. neobsahovali obrázky ani vnorené videá, iba odkazy na ne. V prípade online portálov sme vnorené vizuálne prvky dohľadali iba v tých prípadoch, keď to analýza textového obsahu implikovala ako relevantné²¹. Ak boli dohľadané obsahy relevantné, t.j. referovali k Istanbulskému dohovoru, zohľadnili sme ich obsah aj v rámci kvantitatívnej, prípade kvalitatívnej analýzy.

Primárne zdrojové dáta sme podrobili viacstupňovému triedeniu. V prvej fáze sme vyradili záznamy nerelevantné z technického hľadiska (najmä tematicky

¹⁹ Slovakia Online (<https://slovakiaonline.sk/>) sa venuje viac ako 25 rokov mediálnemu monitoringu. Aktuálne monitoruje viac ako 450 rôznych zdrojov, od televízie, rozhlasu, cez tlačené ale aj online médií, vrátane blogov a sociálnych sietí. Žena v tiesni využila tieto služby pre projekt mediálnej analýzy témy násilia páchaného na ženách (viac www.zenavtiesni.sk) a Istanbulský dohovor bolo jedno z viac ako desiatky sledovaných kľúčových slov. Nakoľko rozsah výstupov, ktoré vrátili jednotlivé kľúčové slová bol extenzívny a prekonal očakávania a kapacity projektu Žena v tiesni, rozhodli sa vyňať zo svojej analýzy tému Istanbulského dohovoru a poskytnúť data bezodplatne. Možnosti voľby k osobitnej mediálnej analýzy. Do rešerše pre Žena v tiesni firma zaradila rôzne typy médií okrem sociálnych sietí. Výstupy z projektu by mali byť v dohľadnom čase dostupné na webe.

²⁰ Normostrana = 1800 znakov.

²¹ Išlo napr. o vnorené facebookové statusy alebo video príspevky z tlačových konferencií, resp. autorský video materiál.

nesúvisiace a duplicitné záznamy). V druhej fáze sme výstupy rozdelili do 4 skupín podľa typu zdroja (rozhlas, televízia, tlač, online). Ďalšie triedenie a analýzy zamerané na obsah sme realizovali osobitne podľa špecifik jednotlivých typu výstupov (viď kapitola základné analýzy).

2.2.2. Identifikácia nerelevantných výstupov v primárnej rešerši

V prvotnej fáze sme potrebovali z primárnej rešerše vytriediť nerelevantné príspevky, ktoré sa netýkali témy Istanbulského dohovoru, resp. ktoré boli duplicitné a podobne. Napríklad, v primárnej rešerši sme identifikovali 16 výstupov, ktorých nadpisy neindikovali prepojenie na tému Istanbulského dohovoru a pri podrobnom skúmaní sme zistili, že boli do rešerše zaradené „omylom“ pretože obsahovali vsunutý odkaz, resp. upútavku na iný článok, ktorý v nadpise toto slovné spojenie mal, ale samotný príspevok tému ID nijako neriešil. Zároveň sme vytriedili 18 výstupov, ktoré predstavovali duplicitné resp. rôzne časti alebo rôzne časové verzie toho istého mediálneho výstupu, ktoré sme následne zlúčili. Taktiež sme identifikovali 1 záznam, ktorý pochádzal z domény, ktorá neznela ako bežný spravodajský portál. Keď sme si článok a portál samotný chceli dohľadať, zistili sme že doména v čase analýzy ani nefungovala.²² V tejto fáze sme z pôvodnej rešerše o objeme 972 výstupov celkovo vyradili 35. Väčšina z nich bola z online portálov (31), z tlače (3) a televízie (1). Pre ďalšiu fázu analýzy nám ostalo v databáze 937 výstupov.

2.2.3. Základné roztriedenie výstupov podľa zdroja

V druhej fáze sme analyzovali **prvý základný parameter – typ zdroja, presnejšie** či ide o rozhlasové alebo televízne vysielanie, prípadne či ide o výstupy publikované v tlačenej forme alebo na online portály. Jednotlivé typy výstupov sme následne analyzovali osobitne.

TABUĽKA: Rozdelenie článkov podľa typu zdrojového médiá

Príspevky podľa typu zdrojového média	Počet výstupov	% podiel
Rozhlas	39	4%
Televízia	40	4%
Tlač	165	18%

²² Výstup pod nadpisom „Hystéria okolo Dankovej "rigorózky" je klasickou bolševickou poľovačkou, Hrnko kritizuje aj novinárov“, mal byť publikovaný 18.11.2018 na stránke <https://lionline.sk/hysteria-okolo-dankovej-rigorozky-je-klasickou-bolsevicickou-polovackou-hrnko-kritizuje-aj-novinarov/>. Nielen link ale aj samotný portál bol v čase realizácie analýzy (jun-dec 2020) nefunkčný. Navyiac z obsahu vygenerovaného výstupu je zrejme že ide o správu SITA prevzatú z webnoviny.sk. Z lionline.sk portálu sme iné články v rešerši neidentifikovali, preto sme ho vyradili.

Online	693	74%
Spolu	937	100%

Ukázalo sa, že najvýraznejšie zastúpenie v primárnej rešerši majú výstupy publikované online.

V nasledujúcich častiach popisujeme základnú analýzu jednotlivých typov mediálnych výstupov osobitne, podľa toho, z akého média pochádzajú. Na základe tejto prvotnej analýzy sme následne vyšpecifikovali mediálne výstupy, ktoré sme posunuli do ďalšej fázy: obsahovej kvantitatívnej analýzy. Zo vzorky pre obsahovú kvantitatívnu analýzu, presnejšie iba z jej časti – z výberu online portálov, sme následne vybrali aj užšiu vzorku pre kvalitatívnu obsahovú analýzu (viac v časti kvalitatívna analýza).

2.3. Základná analýza a výber vzorky

V tejto časti popisujeme základnú analýzu výstupov podľa toho z akého média pochádzajú a objasňujeme, ktoré výstupy sme následne posunuli do obsahovej kvantitatívnej analýzy.

2.3.1. Základná analýza rozhlasových výstupov

V rámci kategórie rozhlas sme po prvotnom triedení získali 39 výstupov. Základná analýza ukázala, že najčastejšie sa k Istanbulskému dohovoru vyjadrovala súkromná katolícky zameraná rozhlasová stanica Rádio Lumen²³ (takmer 44% výstupov) a druhou v poradí so 41% podielom výstupov bola verejnoprávna stanica Rádio Slovensko.

TABUĽKA: Mediálne výstupy v rozhlase podľa rozhlasových staníc

Výstupy podľa rozhlasových staníc	Počet výstupov	% podiel výstupov
Rádio Lumen	17	43,6%
Rádio Slovensko	16	41,0%
Rádio Expres	4	10,3%
Rádio FM	1	2,6%
Rádio Regina	1	2,6%
Spolu	39	100%

²³ Rádio Lumen sa na svojich stránkach profilovalo ako „súkromná rozhlasová stanica s evanjelizačným charakterom. Vlastníkom je Katolícka cirkev na Slovensku v jej štruktúrach.“ Viac tu: <https://www.lumen.sk/profil.html> (naposledy overené: december 2020)

Tu je nutné pripomenúť, že počúvanosť Rádia Lumen, ktoré s príspevkami zmieňujúcimi ID vo vzorke rozhlasových príspevkov dominovalo, je v porovnaní s ostatnými stanicami, z ktorých pochádzali príspevky so zmienkami od ID, výrazne nižšia. V sledovanom období podľa prieskumu spoločnosti Median.sk sa počúvanosť Rádia Lumen pohybovala na úrovni 2 % s počtom poslucháčov a poslucháčok na úrovni 90 818. Naopak rozhlasová stanica Rádio Slovensko (so 16 príspevkami v našej rozhlasovej vzorke) a Rádio Express (s 4 príspevkami) v rebríčku počúvanosti dominujú. Rádio Slovensko má počúvanosť na úrovni 15,96 % a zasahovalo v sledovanom období 713 258 poslucháčok a poslucháčov a Rádio Express má počúvanosť na úrovni 18,05 % (806 808 poslucháčiek a poslucháčov). Počúvanosť Rádia FM je na úrovni 3 % a Rádia Regina na úrovni 6%.²⁴

Vďaka výraznej prevahe Rádia Lumen medzi rozhlasovými stanicami, ktoré priniesli príspevky so zmienkami o Istanbulskom dohovore častejšie venovali súkromné médiá ako verejnoprávne, rozdiely však nie sú významné. Konkrétny typy rozhlasových staníc prináša nasledovná tabuľka.

TABUĽKA: Mediálne výstupy v rozhlase podľa vlastníctva

Výstupy v rozhlase podľa vlastníctva	Počet výstupov	% podiel výstupov
súkromné	21	54%
verejnoprávne	18	46%
Spolu	39	100%

Pre obsahovú kvantitatívnu analýzu sme sa rozhodli použiť všetky výstupy z rešerše, vrátane evanjelizačne zameraného Rádia Lumen.

2.3.2. Základná analýza televízneho spravodajstva

Podiel výstupov z kategórie televízia bol na podobnej úrovni ako v prípade rozhlasu. V rámci 40 výstupov z kategórie televízia v primárnej rešerši dominovala spravodajsky zameraná televízna stanica TA3 so 45% podielov príspevkov a prvý kanál verejnoprávnej RTVS – STV Jednotka.

²⁴ Počúvanosť rádii v jednotlivých vlnách MML-TGI, segment 2. + 3. vlna 2019 (apríl-september 2019)- Dostupné na <https://www.radia.sk/pocuvanost/mml-tgi/vlny> (naposledy overené november 2020).

TABUĽKA: Mediálne výstupy v televízii podľa staníc

Televízne stanice	Počet príspevkov	% podiel príspevkov
TA3	18	45%
STV Jednotka	11	27,5%
JOJ	6	15%
Markíza	4	10%
STV Dvojka	1	2,5%
Spolu	40	100%

Vďaka dominancii TA3 prevažujú súkromné televízne stanice, v porovnaní so situáciou pri rozhlase omnoho výraznejšie. Až 70% príspevkov, ktoré spomínali Istanbulský dohovor tvoria príspevky zo súkromných televíznych staníc.

TABUĽKA: Príspevky podľa typu vlastníctva zdroja

Typ vlastníctva zdroja	Počet príspevkov	% podiel príspevkov
súkromné	28	70%
verejnoprávne	12	30%
Spolu	40	100%

Pre obsahovú kvantitatívnu analýzu sme sa rozhodli použiť všetky výstupy z rešerše v kategórii televízia.

2.3.3. Základná analýza periodickej tlače

Počet príspevkov z periodickej tlače bol štvornásobný vyšší oproti príspevkov z rozhlasu, resp. televízie. Celkovo sme v primárnej rešerši identifikovali 165 článkov publikovaných v tlačenej podobe.

Články v periodickej tlači sme v rámci základnej analýzy roztriedili podľa periodicity a typu tlačoviny, z ktorých pochádzali, pričom sme zohľadnili aj ich geografické zameranie. Články, ktoré sa zmieňovali o Istanbulskom dohovore pochádzali prevažne z **celoštátnych denníkov**, takmer 8 z 10 článkov v tlači vyšlo v celoštátnom denníku (79%). Dominovali im články z denníka *Sme* (32%) Denníka *N* (24%) a *Pravdy* (16%). Menej ako pätina článkov vyšla v celoštátnych týždenníkoch, pričom takmer tretinu z nich tvoria články z neštandardného periodika: *Slovenských národných novín* vydávaných Maticou Slovenskou (9 z 30). Články z „štandardnejších“ týždenníkov spomínajúce ID sa objavovali menej častejšie. Články z *Týždňa* tvoria 4,8 % celej vzorky tlačených periodík, články z *Plus 7 dní* len 4%. Mesačníky predstavovali len

okrajovú časť vzorky, pričom hlavnú časť z nej tvoril neštandardný mesačník Extra Plus, ktorý je napojený na rovnomenný dezinformačný web Extraplus.sk.²⁵

TABUĽKA: Výstupy v tlačенých médiách podľa periodika

Články podľa zdroja	Počet článkov	% podiel (zo 165)
Denníky (spolu)	130	79%
Celoštátne	129	78%
Sme	49	27%
Denník N	36	24%
Pravda	24	22%
HN	8	5%
Plus jeden deň	5	3%
Šport	4	2%
Nový Čas	3	2%
Regionálne	1	<1%
Prešovský večerník	1	<1%
Týždenníky (spolu)	30	18%
celoštátne	25	15%
Slovenské Národné Noviny	9	5%
Týždeň	6	4%
Plus 7 dní	5	3%
Trend	3	2%
Ostatné: Život / Téma	po 1	<1%
Regionálne		
Noviny Poprad	3	2%
Ostatné: Noviny Východu / Kysucké noviny	po 1	<1%
Mesačníky (spolu)	5	3%
Extra plus	4	2%
Stratégie	1	<1%
Všetky tlačené periodiká (spolu)	165	100%

Výstupy zo *Slovenských národných novín* a *Extra plus* sme sa vzhľadom na povahu týchto zdrojov rozhodli z obsahovej analýzy vyradiť. Cieľom našej analýzy bolo posilniť spoluprácu s profesionálnymi mediálnymi značkami, ktoré dodržiavajú základné etické princípy mediálnej tvorby a neznižujú sa k šíreniu dezinformácií a hoaxov.

²⁵ Projekt Konšpiratori.sk zaradil Extraplus.sk zaradil na „zoznam webov, o ktorých členovia našej komisie majú pochybnosti o ich dôveryhodnosti a kvalite obsahu. Na týchto weboch neodporúčame inzerovať a zároveň na ne neodporúčame odkazovať z vašich portálov.“, Dostupné tu <https://www.konspiratori.sk/zoznam-stranok.php> (naposledy overené november 2020).

V prípade *Slovenských národných novín* zavážila skutočnosť, že ide o periodikum špecificky zameranej kultúrnej inštitúcie s indikovanými podozreniami z podliehania konšpiračným a dezinformačným obsahom a ich šírenia. Informuje o tom napr. Victor Breiner z portálu Infosecurity – platformy, ktorá sa venuje digitálnej investigatívnej a šíreniu dezinformácií na Slovensku.²⁶ Týždenník *Extra Plus* je napojený na online portál *extraplus.sk*, ktorý projekt *Konšpiratori.sk* zaraďuje medzi problematické weby, t.j. také, ktoré ponúkajú klamlivé, dezinformačné správy, konšpiračné teórie a bludy, prípadne vyzývajú k násiliu či šíria nenávistné obsahy a agresívne útoky, prípadne nedodržiavajú základné zásady novinárskej etiky.²⁷

Z ďalšej obsahovej analýzy sme tak vyradili 13 výstupov a ďalej sme pracovali iba so súborom **152 článkov periodickej tlače**.

2.3.4. Základná analýza výstupov z online portálov

Počet príspevkov zverejnených na online portáloch v primárnej zdrojovej rešerši bol štvornásobne vyšší ako počet výstupov publikovaných v tlači. Spolu sme mali k dispozícii 693 výstupov z online portálov so zmienkou o Istanbulskom dohovore. Vzorka príspevkov na online portáloch dominovali spravodajské portály, tvorili viac ako 65%, pričom najčastejšie boli zastúpené príspevky z *DennikaN.sk*.

²⁶ Victor Breiner: Matici Slovenskej sa nepáči akademická štúdia, ktorá ju spája s kremelským vplyvom. Publikované 26.10.2020 na infosecurity.sk. Dostupné na adrese: <https://infosecurity.sk/nezaradene/matici-slovenskej-sa-nepaci-akademicka-studia-ktora-ju-spaja-s-s-kremelskym-vplyvom/> (naposledy overené v novembri 2020)

²⁷ Viac o kritériách na stránke „Kritéria na zradenie stránky do databázy. Dostupné na adrese <https://www.konspiratori.sk/kriteria.php> (naposledy overené v novembri 2020)

TABUĽKA: Príspevky z online portálov podľa zamerania portálov

Príspevky podľa typu zdroja	Počet príspevkov	% Podiel
Tlačové agentúry	50	7%
Teraz.sk (TASR)	40	6%
Webnoviny.sk (SITA)	10	1%
Spravodajské portály	451	65%
dennikn.sk	102	15%
<i>Hlavnespravy.sk</i>	98	14%
sme.sk	72	10%
postoj.sk	36	5%
pravda.sk	28	4%
aktuality.sk	23	3%
topky.sk	20	3%
ta3.com	19	3%
parlamentnelisty.sk	17	2,5%
cas.sk	9	1%
dobrenoviny.sk	8	1%
pluska.sk	7	1%
tvnoviny.sk	6	<1%
noviny.sk	3	<0,5%
Tyzdennikkoment.sk	3	<0,5%
Tematické portály	60	9%
hnonline.sk	22	3%
zenyvmeste.sk	14	2%
etrend.sk	7	1%
europskenoviny.sk	7	1%
euractiv.sk	6	<1%
Ostatné (po 1 príspevku) (svetevity.sk, noveslovo.sk, dalito.sk, investujeme.sk)	4	<1%
Portály preberajúce iba agentúrne správy	70	10%
24hod.sk	32	5%
Hlavne.sk	24	3,5%
Info.sk	14	2%
Tlačové kancelárie	3	<0,5%
Tkksb.sk	3	<0,5%
Blogy	59	8,5%
Spolu	693	100%

Ako nám však analýza zdrojov ukázala v online vzorke z primárnej rešerše boli vo významnej miere zastúpené aj príspevky z portálov, ktoré sme považovali za problematické. Ide v prvom rade o dezinformačný portál hlavnespravy.sk²⁸ -

²⁸ Súd prikázal projektu Konspiratori.sk dočasne stiahnuť web hlavnespravy.sk zo svojej databázy, napriek tomu však možno pre účely tejto analýzy považovať tento zdroj za primárne inklínujúci k dezinformačnému „spravodajstvu“ a preto sme ho vyradili rovnako ako sme to urobili pri periodikách Slovenské národné noviny a Extra plus vo vzorke príspevkov z tlače. Viac k dočasnému vyradeniu hlavnespravy.sk z databázy konspiratori.sk tu <https://dennikn.sk/blog/1775813/sud-prikazal-konspiratorom-docasne-stiahnut-web-hlavnespravy-sk-zo-svojej-databazy/>

príspevky z neho tvorili až 14% celkovej vzorky, spolu 98 príspevkov. Ďalšou výraznou skupinou boli príspevky z portálov, ktoré síce pôsobia ako spravodajské, avšak tvorbe vlastného spravodajstva sa nevenujú. Všetky príspevky z týchto portálov preberali výlučne agentúrne správy a neponúkali žiadne autentické spravodajstvo k téme Istanbulského dohovoru. Patria sem portály ako *24hod.sk*, *info.sk* a *hlavne.sk*, tieto tvorili 10 % vzorky (70 príspevkov). Rovnako sme vo vzorke zachytili 59 príspevkov, ktoré síce pochádzali z domén *pravda.sk*, *sme.sk* a *dennikN.sk* avšak išlo o príspevky z blogových sekcií, t.j. nešlo o redakčné príspevky.

V neposlednej rade sa do vzorky dostalo aj 5 príspevkov z tlačovej kancelárie Konferencie biskupov Slovenska, čo za redakčné spravodajstvo nemožno považovať, nakoľko ide o cirkevnú inštitúciu a nie spravodajský portál. Všetky tieto príspevky (označené podsvietením a kurzívou v tabuľke vyššie) sme sa rozhodli z ďalšej fázy obsahovej analýzy vyradiť. Spolu sme tak z online vzorky vyradili 232 príspevkov a do ďalšej obsahovej analýzy sme posunuli 461 príspevkov.

2.3.5. Výsledná vzorka pre obsahovú analýzu

Vďaka základnej analýze jednotlivých zdrojov, z ktorých príspevky pochádzali, sme z primárnej rešerš vyradili dezinformačné zdroje, blogové príspevky, neautentické spravodajské portály a tlačovú kanceláriu KBS. Vo výsledku sme teda pracovali s 39 rozhlasovými a 40 televíznymi príspevkami, 152 článkami publikovanými v tlači a 461 článkami publikovanými na online portáloch

TABUĽKA: Rozdelenie článkov podľa typu zdrojového po 2 fáze selekcie

Príspevky podľa typu zdrojového média	Počet príspevkov	% podiel
Rozhlas	39	6%
Televízia	40	6%
Tlač	152	22%
Online	461	67%
Spolu	692	100%

Aj napriek výraznej redukcii príspevkov z online portálov, tento typ zdroja naďalej výrazne v analyzovanej vzorke dominoval. Príspevky z online portálov tvorili až 2/3 výskumnej vzorky. Obsahovej kvantitatívnej analýze sme podrobili všetky 4 typy

zdrojov. Väčšina parametrov bola pre tieto zdroje spoločná, menšia časť sa prispôbila špecifickej povahe daného typu zdroja (viac v nasledovných kapitolách).

Pre kvalitatívnu analýzu sme sa rozhodli sústrediť už iba na online portály ako najčastejšie zastúpenú vzorku v rámci analyzovaného materiálu (viac o selekcii kvalitatívnej vzorky v kapitole kvalitatívna analýza).

3 Obsahová kvantitatívna analýza

Do obsahovej kvantitatívnej analýzy sme si vybrali spolu 692 príspevkov zverejnených prostredníctvom štandardných mediálnym značiek. Bolo medzi nimi 39 rozhlasových a 40 televíznych príspevkov, 152 článkov publikovaných online a 461 článkov publikovaných na online portáloch. Sledované obdobie pokrývalo 9 mesiacov vo rozpätí od 1.11.2018 až 30.7. 2019.

— 3.1. Istanbulský dohovor na okraji záujmu ?

Ako sme už objasnili, základ rešerše tvorili príspevky, ktoré obsahovali aspoň raz slovné spojenie „Istanbulský dohovor,“ t.j. aspoň jednu zmienku o dohovore. Pri analyzovaní príspevkov sme najskôr zisťovali, či v príspevkoch, ktoré majú zmienky o ID, figuruje samotná téma Istanbulský dohovor ako ústredná téma, t.j. hlavná téma príspevku alebo naopak, sa zmienky o Istanbulskom dohovore častejšie objavujú mimo kontextu ústrednej témy, t.j. v príspevkoch, kde sú tieto zmienky skôr v podobe okrajovej zmienky alebo len ako súčasť vedľajšej (nedominantnej) témy príspevku.

Do kategórie *ID mimo hlavnej témy príspevkov* sme zaradili dve podkategórie a to :*ID ako okrajová zmienka* a *ID ako vedľajšia téma*. Ich spoločným menovateľom bolo, že zmienky o dohovore sa nachádzali mimo kontextu hlavnej témy príspevku. Rozdielom bolo len ako rozvinutá bola táto zmienka. Presnejšie, kategória *ID ako okrajová zmienka* zahŕňala príspevky, kde sa vyskytovali vyslovene krátke, okrajové zmienky o ID, a to najmä v podobe krátkeho slovného spojenia, necelej vety alebo maximálne 1 vety bez ďalšieho kontextu. Podkategória *ID ako vedľajšia téma* mala tiež skôr okrajový charakter, na rozdiel od predošlej kategórie však zmienky o ID boli rozvitejšie na viac ako 1 vetu, no i naďalej bola hlavnou témou takýchto článkov iná ústredná téma, ktorá s ID priamo nesúvisela. Do tejto kategórie spadali napr. články o rôznych udalostiach v oblasti politiky (napr. koalíčné spory, predvolebné vyjednávania, profily kandidátov či kandidátok a pod.) a v rámci rôznych aspektov sa spomínajú napr. výhrady či spory ohľadom ratifikácie dohovoru. Do tejto kategórie sme zaradili aj rozhovory s rôznymi osobnosťami ak sa zmienky o dohovore objavili ako súčasť niektorej z vedľajších tém, ku ktorým sa osobnosť v krátkosti, pár vetami vyjadrila.

Ak bol naopak zrejmé, že zmienky o dohovore tvoria nosnú časť príspevku považovali sme Istanbulský dohovor za ústrednú, dominantnú tému príspevku a zaradili ho do kategórie *ID ako súčasť hlavnej témy*, presnejšie do podkategórie *ID ako ústredná téma*. Trochu komplikovanejším typom zmienok boli menej časté prípady článkov, kde síce dohovor netvoril ústrednú tému príspevku, ale ústredná téma s problematikou dohovoru priamo súvisela. Príkladom takéto ukotvenia zmienok o ID je, keď sa príspevok venoval ako ústrednej téme problematike násilia páchaného na ženách a ako jeden z aspektov rozoberal aj otázku ratifikácie dohovoru ako nástroja riešenia násilia. Istanbulský dohovor tak nie je síce dominantnou témou článku, ale zmienky o ňom sú úzko prepojené s hlavnou témou príspevku, ktorá je s ID priamo tematicky previazaná. Iným príkladom takejto príbuznej témy bola napr. téma rodovej rovnosti či práv žien napr. pri príležitosti Medzinárodného dňa žien a poukazovanie na to, že niektoré krajiny už ratifikovali alebo naopak neratifikovali ID a pod. Túto podkategórie *ID v kontexte príbuznej témy* sme teda považovali za ukotvenia zmienok o dohovore v hlavnej téme príspevku, a teda súčasťou metakategórie *ID ako súčasť hlavnej témy príspevku*.

Zmienky o Istanbulskom dohovore ukotvené mimo ústrednej témy príspevkov s výnimkou rozhlasu, prevažujú vo výraznej miere. Napr. v televízii tvorili 62,5% príspevkov, na online portáloch 58,1% a ich najvýraznejšia prevaha bola v tlači, až 77,6%. Iba v rozhlase veľmi tesne prevažovalo ukotvenie ID v rámci hlavnej témy (či už ako hlavnej témy alebo v rámci príbuznej hlavnej témy). Takýchto príspevkov v rozhlasovej vzorke bolo 51%. V online článkoch tvoril podiel takýchto článkov necelých 42%. Najmenej to bolo potom v tlači, kde sa len čosi viac ako pätina článkov venovala Dohovoru ako ústrednej téme, resp. zmienky o ňom ukotvila v príbuznej vedľajšej téme.

TABUĽKA: ID v centre pozornosti príspevkov v rádiu a rozhlase

Pozícia zmienky o ID vo vzťahu k hlavnej téme príspevku	Rozhlas	Televízia	Tlač	Online
	Počet (% podiel)	Počet (% podiel)	Počet (% podiel)	Počet (% podiel)
Súčasť hlavnej témy príspevku, z toho	51%	37,5%	22,4%	41,9%
ID ako ústredná téma	18 (46%)	14 (35%)	16 (10,5%)	136 (29,5%)
ID v kontexte príbuznej hlavnej témy	2 (5%)	1 (2,5%)	18 (11,8%)	57 (12,4%)
Mimo hlavnej témy príspevku, z toho	49%	62,5%	77,6%	58,1%
ID ako vedľajšia téma	7 (18%)	9 (22,5%)	23 (15,1%)	79 (17,1%)
ID len ako okrajová zmienka	12 (31%)	16 (40%)	95 (62,5%)	189 (41%)
Spolu	39 (100%)	40 (100%)	152 (100%)	461 (100%)

Mediálny priestor bol v sledovanom období teda vo väčšej miere zaplnený príspevkami, v ktorých zmienky o dohovore nie sú ukotvené v hlavnej téme príspevku, t.j. častejšie figurujú (s výnimkou rozhlasu) mimo hlavnej témy príspevku. Pri akých témach sa vedľajšie a okrajové zmienky o dohovore objavujú, ukazuje nasledovná tabuľka. Ako vidieť medzi príspevkami, ktoré uvádzajú Dohovor ako vedľajšiu tému, či okrajovú zmienku, výrazne dominujú volebné kampane a osobitne práve prezidentská kampaň 2019. Výnimkou boli príspevky v rozhlase, kde mali výrazné zastúpenie zmienky o dohovore vo vzťahu k cirkvi, na čom sa do značnej miery podieľa už skôr spomínaný dominantný zdroj rozhlasových príspevkov Rádio Lumen.

TABUĽKA: Ústredné témy príspevkov s ID ako vedľajšou alebo okrajovou témou

Ústredné témy príspevkov	Rozhlas	Televízia	Tlač	Online
	Počet článkov	Počet článkov	Počet článkov	Počet článkov
Volebné kampane a voľby – z toho:	5	16	66	152
Komunálne voľby 2018	1	1	0	0
Prezidentské voľby 2019	3	7	38	89
Voľby/vypočúvania – Ústavný súd SR 2019	1	2	6	21
Voľby do Európskeho parlamentu 2019	0	1	6	15
Parlamentné voľby 2020 (predčasná kampaň)	0	3	13	18
Voľby predsedníctva EK	0	2	3	9
Rôzne politické strany/osoby:	5	7	22	49
Iné politické témy	1	0	18	45
Globálny pakt o migrácii	1	2	5	6
Cirkev/kresťanské kruhy/osoby – z toho	6	0	6	14
Iné témy (ojedinelé výskyty)	1	0	1	2
Počet článkov s ID ako vedľajšou alebo okrajovou témou	19	25	118	268

— 3.2. Spôsob používania názvu dohovoru

Ako sme uviedli v úvode štúdie, pre prehľadnosť analýzy vo väčšine textu používame okrem celého názvu aj zaužívaný skráteneý názov dohovoru – t.j. Istanbulský dohovor. Uvedomujeme si, že vo všeobecnosti môže skráteneý názov dopomáhať k významovej redukcii obsahu a zamerania dokumentu (dohovor ľudskoprávnej regionálnej inštitúcie zameraný na riešenie násilia páchané na ženách) a môže vyvolávať nesúvisiace konotácie ako je Turecko, moslimská krajina či migrácia. Najmä ak je používaný v nejakom texte výslovne iba jeho skráteneý názov, prípadne nie je zároveň uvedené o čom dohovor je. Ako uvádza sociológ Findor: „Tieto konotácie nesúvisia s obsahom dohovoru, no môžu u niektorých ľudí ovplyvniť nasmerovanie (pozitívne alebo negatívne) ich postojov k tomuto dohovoru bez toho, aby vôbec tušili, o čom ten dohovor je,“ (vyjadrenie A. Findora v Denniku N, 2020).²⁹ V kontexte protimigrantských a xenofóbnych vyjadrení niektorých politických predstaviteľov k dohovoru a ich rámcovania témy násilia páchaného na ženách ako problému migrantov, mohol napokon samotný názov u mnohých vyvolávať negatívne asociácie a posilňovať diskriminačné postoje. Koniec koncov odporcovia tohto dokumentu nie náhodou zarámcovali svoj boj proti nemu ako „Zastavme zlo z Istanbulu.“³⁰

Zaujímalo nás, či k tejto významovej redukcii (hoci aj neplánovane) dochádza v mediálnom priestore. Za týmto účelom sme v príspevkoch sledovali prítomnosť plného názvu dohovoru t.j. „*Dohovor Rady Európy o predchádzaní násiliu na ženách a domácejmu násiliu a o boji proti nemu.*“ Do tejto kategórie sme zaraďovali aj príspevky, v ktorých sa objavil aj mierne upravený skráteneý variant, napríklad „*Dohovor Rady Európy o predchádzaní násiliu na ženách a domácejmu násiliu.*“ Pri zaraďovaní do tejto kategórie postačovalo, ak príspevok uviedol plný alebo mierne skráteneý názov aspoň 1 krát (tak ako to robíme napr. v tejto štúdii v jej úvode) a bolo teda pre prijímateľov mediálneho výstupu ľahké si ho „prepojiť“ s obsahom dohovoru (násilím na ženách) a s faktom, že ide o dohovor RE. Zvyčajne články, ktoré používali plný (alebo takmer celý) názov dohovoru uvádzali ďalej aj jeho skráteneý meno

²⁹Viac pozri: *Názov ovplyvňuje: Lahšie sa nesúhlasí s Istanbulom ako s dohovorom proti násiliu na ženách*, dostupné: <https://dennikn.sk/1038843/nazov-ovplyvnuje-lahsie-sa-nesuhlasi-s-istanbulom-ako-s-dohovorom-proti-nasilium-na-zenach/>

³⁰ Napr. tu: <https://slovenskydohovorzarodinu.sk/zastavme-zlo-z-istanbulu/>. Pod týmto heslom je na stránke Youtube k dispozícii najmenej 10 videí záznamov z rovnomených podujatí (príklady: https://www.youtube.com/results?search_query=Zastavme+zlo+z+Istanbulu)

Istanbulský dohovor, čo sme však pre zaradenie do kategórie *Plný názov* akceptovali nakoľko pre zvýznamňovanie podstaty a charakteru dohovoru sme to považovali za dostatočne. V druhej kategórii – *Čiastočný názov* sme zaradili články ktoré použili nie celkom presný názov, ale aspoň do istej miery objasňovali, že ide o dohovor zameraný na elimináciu násilia páchaného na ženách, pričom vynechávali zmienku, že ide o dohovor z dielne Rady Európy (napríklad Istanbulský dohovor o predchádzaní násilia). Do kategórie „*Iba fráza Istanbulský dohovor*“ sme zaradili všetky príspevky, ktoré používajú iba pojem Istanbulský dohovor a nenaznačujú ani časť jeho oficiálneho názvu (napríklad slovo násilie alebo dohovor Rady Európy).

TABUĽKA: Používanie konceptov Istanbulský dohovor vs. Dohovoru Rady Európy o predchádzaní násiliu na ženách a domácejmu násiliu a o boji proti nemu

Koncepty	Rozhlas	Televízia	Tlač	Online
	Počet (% podiel)	Počet (% podiel)	Počet (% podiel)	Počet (% podiel)
Plný oficiálny názov	2 (5,1%)	6 (15%)	10 (6,6%)	106 (23%)
Čiastočný (neúplný, nepresný) názov	4 (10,3%)	6 (15%)	9 (5,9%)	16 (3,5%)
Iba fráza „Istanbulský dohovor“	33 (84,6%)	28 (70%)	133 (87,5%)	339 (73,5%)
Spolu	39 (100%)	40 (100%)	152 (100%)	461 (100%)

Ukázalo sa, že spôsob používania názvu v mediálnom priestore môže prispievať k zneviditeľňovaniu účelu a celkového zamerania dohovoru. Väčšina príspevkov nepoužilo ani raz plný alebo aspoň čiastočný oficiálny názov dohovoru a zotrvali pri skrátenej názve „Istanbulský dohovor“. Najčastejšie sa tak dialo v tlači (87,5%), v rozhlase (85%) ďalej online (73,5%) a v televízii (70%). To nás privádza k úvahe, či autorky alebo autori automaticky predpokladajú, že čitateľská verejnosť má jasnú predstavu o tom aký typ dohovoru si majú pod frázou Istanbulský dohovor predstaviť, alebo sa možno spoliehajú na to, že účel a povaha dohovoru bude čitateľstvu zrejmá z širšieho kontextu článku, do ktorého je zmienka o ID zaradená.

Naopak, plný alebo aspoň čiastočný názov uviedlo iba 15,4 % príspevkov v rozhlase, 30 % príspevkov v televízii, 12,5% článkov v tlači a 28,5% online článkov. V ideálnom prípade by tieto pomery mali kopírovať podiel článkov, kde Istanbulský dohovor predstavoval ústrednú tému príspevku (resp. bol súčasťou príbuznej ľudskoprávnej ústrednej témy).

Porovnanie v nasledujúcej tabuľke ukázalo istú mieru nekonzistencie medzi týmito premennými. Napr. v prípade až 35,9% rozhlasových príspevkov napriek tomu, že dohovor bol ústrednou témou príspevku, resp. súčasťou príbuznej témy, používalo iba krátky názov Istanbulský dohovor. Do istej miery to možno vysvetliť časopriestorovým obmedzeniami v rozhlasovom vysielaní. V televízii, kde môže byť priestor tiež pomerne limitovaný, najmä pokiaľ ide o spravodajské bloky, bolo len 10 % takýchto typov príspevkov. V online článkoch, kde je väčší priestor rozpracovať tému, nie je dôvod používať výlučne skrátenejší názov, napriek tomu viac ako 17% online článkov neuviedlo plný názov dohovoru, ktorý bol však zároveň ústrednou témou príspevku, resp. súčasťou príbuznej ústrednej témy. To isté platí pre necelých 14 % príspevkov, ktoré vyšli v tlači.

V príspevkoch, kde mali zmienky o dohovore skôr okrajový charakter, resp. boli zmieňované len v kontexte jednej z vedľajších tém, či ako vedľajšie aspekty výrazne dominovalo iba používanie skrátenejšieho názvu – Istanbulský dohovor.

TABUĽKA: Zmienky o ID (Dohovore RE) a ich ukotvenie v rámci ústrednej témy príspevkov

	Oficiálny názov (plný aj čiastočný)	Iba fráza „Istanbulský dohovor“	Typ zdroja
	Počet (% podiel)	Počet (% podiel)	Počet (% podiel)
Zmienky o ID (Dohovore RE) ako hlavná téma, resp. ako súčasť príbuznej hlavnej témy príspevku	6 (15,4%)	14 (35,9%)	Rozhlas (19 - 48,7%)
	11 (27,5%)	4 (10%)	Televízia (15 – 37,5%)
	13 (8,6%)	21 (13,8%)	Tlač (34 - 22,4%)
	113 (24,5%)	80 (17,4%)	Online (193/41,9%)
Okrajové zmienky o ID (Dohovore RE), resp. zmienky ako súčasť vedľajšej (nie dominantnej) témy príspevku	0	19 (48,7%)	Rozhlas (20 - 51,3%)
	1 (2,5%)	24 (60%)	Televízia (25 -62,5%)
	6 (3,9%)	111 (73,7%)	Tlač (118 – 77,6%)
	9 (2%)	259 (56,2%)	Online (268/58,2%)

Príklad zneviditeľňovania názvu dokumentu

Dôsledky zneviditeľňovania oficiálneho názvu dokumentu a s ním aj skutočnej povahy a rozsahu dohovoru ilustruje príklad reprezentatívneho prieskumu o postojoch verejnosti k tzv. „hodnotovým otázkam.“ Prieskum zverejnený vo februári 2020 krátko pred parlamentnými voľbami zadala televízia Markíza agentúre FOCUS pre reláciu NA

TELO.³¹ V rámci prieskumu použili výraz Istanbulský dohovor. Použitie krátkeho názvu indikuje predpoklad, že verejnosti sú povaha, resp. charakter dohovoru zrejmé. Otázka reprezentatívneho prieskumu znela: „Niektorí konzervatívni politici varujú pred hrozbami liberalizmu, ako sú napríklad zavedenie registrovaných partnerstiev pre páry rovnakého pohlavia alebo podpora Istanbulskeho dohovoru, ktoré podľa nich narúšajú tradičné spoločenské hodnoty. Liberálni politici, naopak, hovoria, že musíme byť tolerantní k iným a rešpektovať ich práva a že liberálne hodnoty nie sú žiadnym ohrozením pre morálku spoločnosti. Aký máte na to názor vy?“³² K dispozícii boli 3 odpovede:³³

1. „V podobných témach by sme mali byť naďalej konzervatívni, nič nemeniť a podporovať tradičné konzervatívne hodnoty.“	(58,2% odpovedí)
2. „Mali by sme byť tolerantní k iným a rešpektovať ich práva, liberálne hodnoty nie sú ohrozením pre morálku spoločnosti.“	(35,7% odpovedí)
3. „Neviem.“	(6,1% odpovedí)

Takto formulovaná otázka je problematická z viacerých dôvodov. Agentúra, resp. zadávateľ najskôr skráteným názvom významovo zneviditeľnil obsah dohovoru, akoby bolo samozrejmé a potvrdené, že verejnosti je jeho povaha zrejmá. Dohovor navyše zakontextovali v zóne „hrozieb liberalizmu“ a postavili ho na roveň inej komplexnej témy, ktorá má svoje vlastné významové zaťaženie. Domnievame sa, že výsledky do významnej miery ovplyvnil tento významný metodologický nedostatok, t.j. zmiešavanie viacerých významových otázok do 1 otázky a navádzanie cieľovej skupiny smerom k sugestívnemu chápaniu dohovoru. Otázky komplexnej povahy je potrebné skúmať samostatne. Zároveň, vzhľadom na ich komplexnosť je nutné jasne zvýznamniť k čomu konkrétne majú ľudia zaujať postoj. Znenie otázky a ponuka odpovedí podsúva ľuďom „jasné“ zarámčovanie problému – a to, že medzi zástancami konzervatívnych

³¹ Viac v článku (a vnorenom videu) *Sú Slováci viac konzervatívni alebo liberálni? Výsledky prieskumu hovoria jasne.*

Zverejnené 16.2.2020 na portály tvnoviny.sk https://www.tvnoviny.sk/na-telo/1989491_su-slovaci-viac-konzervativni-alebo-liberalni-vysledky-prieskumu-hovoria-jasne

³² Tamtiež.

³³ Tamtiež.

hodnôt existuje jasné a jednoliaté chápanie a zároveň postoj k daným témam, ktoré sú v zásadnej opozícii proti chápaniu a postojom ľudí z „liberálneho spektra.“ Naviac liberálna pozícia je definovaná cez príkazne slovo „musím“ a negáciu (t.j. nie je ohrozením), čím sa len umocňuje negatívna konotácia liberálnej pozície ako takej. Hoci to nemuselo byť cielené, je zrejmé, že sa tu operuje s viacerými skrytými predpokladmi, ktoré sú prezentované ako samozrejmosť. Respondentky či respondentky nemajú možnosť z týchto rámcov vystúpiť. Je tu síce možnosť *Neviem*, ale v danom kontexte pôsobí, ako by nevedeli vyjadriť jasný názor, a nie, že môžu mať iný – komplexnejší pohľad na predkladaný problém. Pozícia *neviem* zároveň neumožňuje indikovať, že hranica medzi danými pozíciami nemusí byť tak jasná ako sa zdá. Koniec koncov, nie všetci kresťanskí predstavitelia a predstaviiteľky vystupujú proti dohovoru a ani samotné hlasovania v parlamente o uzneseniach spojených s Dohovorom nepodporili automaticky všetci „konzervatívni“ aktéri.

Omnoho efektívnejšie by bolo sa spýtať ľudí osobitne napr. na to, ako sa hodnotovo v politike zaraďujú a následne porovnať tieto odpovede s konkrétnejšími postojovými otázkami vo vzťahu k Dohovoru a k registrovaným partnerstvám. Príklady vhodnejších otázok by napr. mohli byť: Súhlasíte s tým, že Slovenský parlament odmietol ratifikovať Dohovor Rady Európy o predchádzaní násiliu na ženách a domácejmu násiliu a o boji proti nemu? Následne sa mohli skúmať dôvody prečo s tým súhlasia, resp. nesúhlasia. Postoje k registrovaným partnerstvám by sa tiež mali rozmeniť na konkrétnejšie formulované otázky. Zaujímavé je, že sociológ a šéf agentúry Focus Martin Slosiarik v denníku N k téme dohovoru upozornil práve na fakt, že formulácia otázky má vplyv na odpoveď respondenta aj v prieskumoch verejnej mienky: „Inak by respondent reagoval, ak by sme uviedli len Istanbulský dohovor, a inak, ak by to bol Dohovor Rady Európy o zastavení násilia na ženách.“ Podľa Slosiarika by v prieskume verejnej mienky bolo najmenej správne použiť termín „Istanbulský dohovor“ bez vysvetlenia, o čo ide“ „Ak ide o postoj verejnosti k téme, tak by bolo riešením úplne vypustiť označenie, Istanbulský“, ale aj spojenie ‚Rada Európy‘,“ myslí si šéf Focusu. „Keďže je to zložitá problematika, tak by pravdepodobne bolo dobré sa pýtať na súhlas či nesúhlas s viacerými aspektmi protokolu, aby sme identifikovali témy a formulácie,

ktoré sú miestami sporu medzi podporovateľmi a odporcami.“ (cit. podľa Denník N, 2018)³⁴.

Výsledky prieskumu tak, ako bol nadizajnovaný v tomto prípade nemožno brať ako smerodajné. V rámci nastavených rámcov a podsúvaných predpokladov a v kontexte dlhodobo kulminujúcej rétoriky démonizujúcej predmetné témy ako „hrozby liberalizmu“ nemôže byť prekvapením, že 58% ľudí sa s predkladaným naratívom stotožnilo. Sklamaním je, že sugestívne nastavené rámce výskumnej otázky a odpovedí neboli kriticky reflektované inými médiami, ktoré o prieskume informovali. Naopak, viaceré z nich pokračovali v reprodukcii problematických predpokladov ako samozrejmych skutočností a v zhode s Markízou prezentovali výsledky ako jasne a jednoznačne interpretovateľné.³⁵

3.3. Významné udalosti vs. tematizovanie Istanbulského dohovoru

V monitorovanom období sa udialo viacero špecifických udalostí na politickej scéne doma i v zahraničí. Začiatkom novembra 2018 prebehli na Slovensku komunálne voľby (10.11.2018). V období od 25.11.2018 do 10.12.2018 prebiehala každoročná celosvetová kampaň *16 dní aktivizmu proti násiliu páchanému na ženách*, do ktorej sa mimovládne organizácie aj orgány verejnej správy zapájajú už desiatky rokov. V marci 2019 prebehlo prvé a druhé kolo prezidentských volieb (16. a 30 marca 2019). V tom istom čase, 29.3.2019 Národná rada SR prijala Uznesenie k procesu ratifikácie Dohovoru Rady Európy o predchádzaní násiliu na ženách a domácejmu násiliu a o boji

³⁴ Článok: Názov ovplyvňuje: Lahšie sa nesúhlasí s Istanbulom ako s dohovorom proti násiliu na ženách, 23.februára 2018; dostupné TU: <https://dennikn.sk/1038843/nazov-ovplyvnuje-lahsie-sa-nesuhlasi-s-istanbulom-ako-s-dohovorom-proti-nasilu-na-zenach/>

³⁵ Výsledky prináša napr. článok Dušana Mikušoviča na dennikN.sk zo dňa 16.2.2020 pod názvom *Focus: 58 percent Slovákov podporuje skôr konzervatívne hodnoty, 36 percent liberálne*. Dostupné na adrese: <https://dennikn.sk/1758929/focus-58-percent-slovakov-podporuje-skor-konzervativne-hodnoty-36-percent-liberalne/>. Správu spracoval pre portál Aktuality.sk aj Ladislav Bariak v článku *Volby:2020: Ako pristupovať k etickým otázkam? Konzervatívci majú na vrch*, dostupné tu: <https://www.aktuality.sk/clanok/764656/volby-2020-prieskum-ako-pristupovat-k-etickym-otazkam-konzervativci-maju-navrch/>. Z agentúry SITA správu prevzal aj denník Pravda.sk „K hodnotovým otázkam treba pristupovať konzervatívne, myslí si takmer 69 % Slovákov“ Dostupné tu <https://spravy.pravda.sk/domace/clanok/542662-prieskum-k-hodnotovym-otazkam-treba-pristupovat-konzervativne-mysli-si-takmer-60-percent-slovakov/>. Samozrejme, správu spracoval aj denník Postoj.sk: *Väčšina Slovákov je proti Istanbulskému dohovoru a registrovaným partnerstvám*, dostupné tu: <https://www.postoj.sk/51701/vaecsina-slovakov-je-proti-istanbulskemu-dohovoru-a-registrovanym-partnerstvam>

proti nemu Slovenskou republikou³⁶ (tlač 1409), v ktorom žiada vládu SR, aby nepokračovala v procese smerujúcom k ratifikácii dohovoru a oznámila Rade Európy, že SR sa nehodlá stať zmluvnou stranou dohovoru. V roku 2019 prebiehala vo viacerých etapách aj voľba ústavných sudcov a sudkýň. Pri príležitosti Medzinárodného dňa žien ratifikovalo Istanbulský dohovor Írsko a slávnostne odovzdalo ratifikačnú listinu Rade Európy (8.3.2019). V júli bola zvolená za predsedníčku Európskej komisie Ursula von der Leyen, ktorá vo svojom prejave pred hlasovaním europarlamentu vyjadrila podporu dohovoru (vo svojom prejave povedala, že pod jej vedením by Európska únia pristúpila k Istanbulskému dohovoru a zaradila násilie na ženách medzi trestné činy). pristúpenie k Istanbulskému dohovoru (16.7.2019).

V analýze sme sa preto zamerali na to, či niektoré z týchto udalostí rezonovali aj v spojitosti s príspevkami, ktoré sa zmieňovali o Istanbulskom dohovore.

Nasledujúca tabuľka približuje počty a % podiely príspevkov tak, ako sa objavili v jednotlivých mesiacoch. Ukázalo sa, že najviac príspevkov spomínajúcich dohovor bolo zverejnených v marci a následne v apríli 2019.

TABUĽKA: Časové obdobia, v ktorých boli príspevky odvysielané, resp. publikované

Mesiac uverejnenia príspevkov	Rozhlas	Televízia	Tlač	Online
	Počet (% podiel)	Počet (% podiel)	Počet (% podiel)	Počet (% podiel)
November 2018	4 (10%)	4 (10%)	10 (7%)	32 (7%)
December 2018	2 (5%)	1 (2,5%)	3 (2%)	12 (3%)
Január 2019	2 (5%)	0 (0%)	8 (5%)	33 (7%)
Február 2019	1 (3%)	2 (5%)	8 (5%)	27 (6%)
Marec 2019	19 (49%)	18 (45%)	26 (17%)	176 (38%)
Apríl 2019	7 (18%)	4 (10%)	51 (34%)	91 (20%)
Máj 2019	3 (8%)	3 (7%)	20 (13%)	37 (8%)
Jún 2019	1 (3%)	6 (15%)	12 (8%)	28 (6%)
Júl (2019)	0 (0%)	2 (5%)	14 (9%)	25 (7%)
Spolu	39 (100%)	40 (100%)	152 (100%)	461 (100%)

³⁶ Parlamentná tlač 1409, predmetné hlasovanie dostupné tu: <https://www.nrsr.sk/web/Default.aspx?sid=schodze/hlasovanie/hlasklub&ID=42055>

Dominancia príspevkov z marca, resp. apríla 2019 jasne poukazuje na to, že téma Istanbulskeho dohovoru rezonovala v období prezidentských volieb a v tom čase prijatým uznesením NR SR k odmietnutiu procesu jeho ratifikácie. Nie je to prekvapujúce – dohovor sa stal, parafrázujúc jeden denník „bojovým poľom“ na politickej predvolebnej scéne. V prípade tlače mohlo dôjsť k posunu najväčšieho počtu príspevkov do apríla, z logických dôvodov - voľby pripadli na víkend a v periodickej tlači sa mohli následne spracovať až začiatkom nasledujúceho týždňa, t.j. v apríli. S cieľom overiť si túto hypotézu sme sa pozreli bližšie na geografický a tematický kontext, v ktorom boli príspevky zmiňujúce Istanbulský dohovor ukotvené.

3.4. Geografické ukotvenie zmienok o Istanbulskom dohovore

V rámci parametra geografický kontext, sme sledovali aké bolo geografické ukotvenie príspevkov, t. j. k akej geografickej lokalite sa viazala hlavná téma príspevku. Takmer absolútne bez ohľadu na typ zdroja dominoval geografický kontext Slovenska. To znamená, že domáce udalosti vzťahujúce sa k téme dohovoru získali v médiách výraznejšiu mieru pozornosti ako udalosti v zahraničí .

TABUĽKA: Geografické rámce, v ktorých sa zmienky o ID objavujú

Krajiny, resp. geografické lokality)	Rozhlas	Televízia	Tlač	Online
	Počet (% podiel)	Počet (% podiel)	Počet (% podiel)	Počet (% podiel)
Slovensko	38 (97%)	38 (95%)	135 (89%)	399 (87%)
Slovensko a Európa/Svet	0	0	0	13 (3%)
Európska únia / Európa	0	2 (5%)	4 (3%)	20 (4%)
Česká republika	1 (3%)	0	1 (<1%)	14 (3%)
Írsko	0	2 (5%)	1 (<1%)	7 (1,5%)
Portugalsko	0	0	0	4 (<1%)
Iné - ojedinelé geografické kontexty:				
Maďarsko	0	0	1 (<1%)	1(<0,3%)
Chorvátsko	0	0	0	1(<0,3%)
Španielsko	0	0	0	1(<0,3%)
Ukrajina	0	0	1 (<1%)	1(<0,3%)
Spolu	39 (100%)	40 (100%)	152 (100%)	461 (100%)

3.5. Špecifické tematické ukotvenie zmienok o ID

V ďalšej fáze sme sa zamerali na konkrétne zmienky o ID/Dohovore RE a to v akom špecifickom tematickom kontexte boli uvedené. Snažili sme sa identifikovať témy alebo udalosti, v súvislosti s ktorými sa v príspevkoch spracovávali – či už išlo o obsah samotného dokumentu alebo procesy spojené s ratifikáciou dohovoru či už na Slovensku alebo mimo neho.

Ako sme už naznačili vyššie, drvivá väčšina príspevkov sa venovala slovenskému kontextu a významný podiel príspevkov bol zverejnený v marci, a následne v apríli 2019. Analýza špecifických tematických kontextov potvrdila, že najrezonujúcejšími udalosťami bolo marcové uznesenie NR SR k procesu ratifikácie dohovoru a prezidentské voľby .. Tieto udalosti predstavovali najčastejšie referovaný kontext v súvislosti so zmienkami o dohovore, pričom uznesenie bolo najčastejšie referovaným kontextom. V rozhlase sa mu venovala viac ako polovica všetkých príspevkov (51,3%), v televízii 47,5% príspevkov a 44% článkov publikovaných online počas nami sledovaného 9 mesačného obdobia.

S výnimkou rozhlasu, pre televíziu, online a tlač platí, že prezidentské voľby predstavovali druhý najčastejší kontext, v ktorom sa o dohovore písalo, resp. hovorilo. V rozhlase bol druhým najčastejším špecifickým kontextom zmienok o dohovore názor naň z radov cirkevných/kresťanských osobností, na čom sa vo významnej miere podieľ vysoký podiel príspevkov z Rádia Lumen. Prezidentské voľby sú tretím najčastejším kontextom zmienok o ID v Rozhlase.

TABUĽKA: Špecifické tematické kontexty, v ktorých sa o ID/Dohovore RE v príspevkoch písalo, resp. hovorilo (bez ohľadu na ústrednú tému)

Ústredné témy príspevkov	Rozhlas	Televízia	Tlač	Online
	Počet (% podiel)	Počet (% podiel)	Počet (% podiel)	Počet (% podiel)
Násilie páchané na ženách	1 (2,6%)	1 (2,5%)	13 (8,5%)	38 (8,24%)
Ľudskoprávne témy (mimo NPŽ)	0	0	1 (0,7%)	4 (0,9%)
Názory na ID v cirkevných, kresťanských kruhoch	8 (20,5%)	0	11 (7,2%)	33 (7,2%)
Pristúpenie, resp. ratifikačný proces mimo Slovenska	1 (2,6%)	0	4 (2,6)	18 (3,9%)
Pristúpenie, resp. ratifikačný proces na Slovensku, z toho:	21 (53,8%)	25 (62,5%)	62 (40,8%)	226 (49%)
Uznesenie NR SR k procesu ratifikácie	20 (51,3%)	19 (47,5%)	49 (32,2%)	203 (44%)

Prírovnanie k (ne)pristúpeniu ku Globálnemu paktu pre migráciu	1 (2,6%)	6 (15%)	13 (8,5%)	23 (5%)
Dohovor ako téma volebných kampaní, z toho:	7 (17,9%)	14 (35%)	54 (35,5%)	125 (27,1%)
Komunálne voľby 2018	1 (2,6%)	0	0	0
Prezidentské voľby 2019	4 (10,3%)	6 (15%)	31 (20,4%)	69 (15%)
Voľby/vypočúvania - Ústavný súd SR 2019	1 (2,6%)	1 (2, 5%)	5 (3,3%)	17 (3,7%)
Voľby do Európskeho parlamentu 2019	0	1 (2, 5%)	7 (4,6%)	11 (2,4%)
Parlamentné voľby 2020	1 (2,6%)	4 (10%)	8 (5,3%)	19 (4,1%)
Voľby predsedníctva EK	0	2 (5%)	3 (2%)	9 (1,9%)
Iná politická téma (vyššie nezaraďené)	1 (2,6%)	0	7 (4,6%)	17 (3,7%)
Spolu	39 (100%)	40 (100%)	152 (100%)	461 (100%)
<i>prezidentská kampaň + Uznesenie</i>	<i>24 (61,5%)</i>	<i>25 (62,5%)</i>	<i>80 (52,6%)</i>	<i>272 (59%)</i>

Ak zhrátame zmienky o dohovore v kontexte uznesenia NR SR so zmienkami o dohovore v súvislosti s prezidentskou kampaňou, tieto príspevky tvoria viac ako polovicu všetkých príspevkov v tlači (52,6%), v online (59%), a čosi menej ako dve tretiny v rozhlase (61,5%) a televízii (62,5%).

Obdobie *16 dní aktivizmu proti násiliu páchanému na ženách* a s ním súvisiace prebiehajúce kampane zamerané na tému násilia na ženách v novembri a decembri 2018 významne nerezonovali v mediálnom pokrytí. Nemožno povedať, že v tomto období sa médiá nevenovali téme dohovoru vôbec, ale v porovnaní s obdobím prezidentských volieb /prezidentskej kampane, to bol zanedbateľný priestor. Nedostatočné mediálne pokrytie témy dohovoru počas 16 dní aktivizmu považujeme za premárnenú príležitosť na zvyšovanie povedomia verejnosti o dohovore bez politických konotácií, na šírenie pravdivých informácií o dohovore a na vysvetľovanie prepojenia násilia s nerovnosťou žien (prečo nie je možné odstraňovať násilie bez rodového kontextu).

Naopak, analýza dát v sledovanom období naznačuje, že médiá obrazne povediac „naskočili na politikmi a političkami riadený vlak“ a dohovoru sa výraznejšie venovali najmä v súvislosti s názormi politických predstaviteľov na dohovor, prípadne v súvislosti s návrhom predloženým do parlamentu počas volieb (keď sa dohovor stal „politickou témou volieb“).

— 3.6. Aktéri mediálneho diskurzu o Istanbulskom dohovore: Kto dostával priestor na vyjadrenie sa k Istanbulskému dohovoru? Kto mal možnosť ovplyvňovať verejný diskurz?

V ďalšej časti analýzy sme sa sústredili na zistenie toho, komu médiá dávali priestor na vyjadrenie sa k dohovoru, inak povedané: Kto boli hlavní aktéri/aktérky formovania mediálneho obrazu o dohovore? (a tým aj Kto spoluurčoval diskurz o Istanbulskom dohovore). V nasledujúcich častiach sa pozrieme na to, kto počas sledovaného obdobia dostával priestor komunikovať informácie a svoje názory súvisiace s dohovorom, a to formou priamych a nepriamych citácií. Následne sa zameriame na to, ako sú pozície vo vzťahu k ID sprítomňované cez uvádzanie aktérov a aktérok v téme ID a ich názorov na ID prostredníctvom spravodajských informácií a nepriamych stanovísk, ktoré príspevky reprodukujú. Súčasne sa pozrieme na to v akom tóne vo vzťahu k podpore alebo naopak odmietaniu ID sa toto zvýznamňovanie cez pozície rôznych aktérok a aktérov materializuje.

Priame a nepriame citácie aktérov a aktérok zapojených do problematiky ID

Najvýraznejší výskyt priamo resp. nepriamo citovaných aktérov vykazujú príspevky z televízie (61%), kde v priemere na jeden príspevok boli priamo resp. nepriamo citovaní takmer 3 aktéri a . aktérky. Tento výsledok odzrkadľuje aj fakt, že vo vzorke televíznych príspevkov celkovo prevyšovali diskusné formáty (57,5%) nad spravodajskými blokmi (42,5%). Priamo a nepriamo citovaní aktéri a aktérky sa naopak objavili len v každom druhom príspevku v tlači, kde je ich podiel najnižší. Pre rozhlas a televíziu platí, že na 1 príspevok vychádzajú v priemere necelé 2 priamo citovaní aktéri, resp. aktéri. V rozhlasovej vzorke výraznejšie dominovali spravodajské príspevky (77%) oproti diskusným formátom (23%).

Spomedzi citácií prevažnú väčšinu tvoria priame citácie, najmä v prípade rozhlasu (83%) a televízie (89%). No výraznejšie boli oproti nepriamym citáciami zastúpené aj vo vzorke tlačených článkov (71%) a o čosi menej pri online článkoch (61%).

Ďalej nás zaujímal obsah vyjadrení: ako sa o dohovore citovaní aktéri a aktérky vyjadrujú? aké informácie mediálnemu publiku prinášajú a odovzdávajú? Inak povedané : Aké „pozície“ vo vzťahu k dohovoru komunikujú priamo i nepriamo citovaní aktéri a aktérky? Jednotlivé výpovede aktérov a aktérok sme triedili podľa toho, či sa vyjadrujú o dohovore pozitívne, resp. podporujúco alebo naopak negatívne ho resp. sa prikláňajú k odmietaniu dohovoru. Do kategórii ostatné vyjadrenia sme zaradili výpovede, ktoré sa z toho rámca vymykali, ako napr. argumenty týkajúce sa procesno-kompetenčných sporov pri zastavení ratifikácie.

Podporné stanoviská zahŕňali vyjadrenie samotnej podpory dohovoru, či jeho ratifikácii, ako aj pozitívne výroky o povahe, či obsahu dohovoru, poukazovanie na význam a potrebu dohovoru v kontexte situácie v oblasti násilia páchaného na ženách, vyvracanie mýtov, dezinformácií a nepravdivých argumentov o dohovore, ako aj kritický postoj k tým, ktorí odmietajú ratifikáciu dohovoru a prípadne ktorí naopak vyjadrujú podporu obhajcom a obhajkyňiam dohovoru. **Aktérov a aktérok vyjadrujúcich podporu dohovoru sme v článkoch identifikovali iba päťtinu, presnejšie 21 % v online článkoch, a ešte menej v televízii (18%), rozhlase (17%) a tlači (16%).**

Odmietavé a negujúce stanoviská zahŕňali odmietanie dohovoru a jeho ratifikácie, negatívne vyjadrenia o dohovore napr. že je hrozbou, alebo argumentovanie negatívnymi „dôsledkami“ jeho prijatia, vrátane dezinterpretácií dohovoru typu že prináša „rodovú ideológiu“ a podobne. Zahrnuli sme tu aj vyjadrenia, ktorými aktéri vyjadrovali podporu osobám ktoré sa postavili proti dohovoru (ich oceňovanie že sa postavili s odvahou proti a „bojujú“). **Aktéri a aktérky, ktorí sa odmietavo stavali k dohovoru mali v médiách väčší priestor: výrazne dominovali v online príspevkoch (57%), v rozhlase (55%) v, televízii (52%) a nakoniec aj v tlači (47%).**

TABUĽKA: Citované aktérky a aktéri z hľadiska podpory ID /Dohovoru

Vyjadrenie smerom k ID / Dohovoru	Rozhlas	Televízia	Tlač	Online
	Počet (% podiel)	Počet (% podiel)	Počet (% podiel)	Počet (% podiel)
Podpora Dohovoru (podpora ratifikácie, pozitívne informácie o ID)	12 (17%)	20 (18%)	14 (16%)	112 (21%)
Odmietanie a negácia Dohovoru (odmietanie ratifikácie, dezinterpretácie, negatívne hodnotenie dohovoru apod.)	39 (55%)	58 (52%)	40 (47%)	307 (57%)
Kritický postoj k procesom (vedenie diskusie, účelová politizácia témy)	7 (10%)	26 (23%)	8 (9%)	65 (12%)
Ostatné vyjadrenie (iné aspekty ako podpora, či odmietanie, ako napr. procesno-kompetenčné otázky apod.)	12 (17%)	6 (5%)	22 (26%)	58 (11%)
Zdržanlivé pozície, nejasný postoj	0	2 (2%)	1 (1%)	1 (>0,2%)
Spolu	70 (100%)	112 (100%)	85 (100%)	543 (100%)

Kto sú aktéri a aktérky, ktorí dostávali v sledovanom období priestor komunikovať svoje stanoviská formou priamej alebo nepriamej reči?

Slovo „aktéri“ používame cielene v prvom poradí, nakoľko muži výrazne dominujú bez ohľadu na typ zdroj. V rozhlase príspevky priamo alebo nepriamo citovali až 3 x viac mužov ako žien vo vzťahu k dohovoru. V prípade online príspevkov to boli takmer 2,6 krát viac mužov ako žien a v prípade televízie a rozhlasu 1,9 x viac mužov ako žien. **Hlavné slovo teda dostávajú v tejto téme muži.**

TABUĽKA: Priamo a nepriamo citovaní aktéri a aktérky vo vzťahu k ID/Dohovoru RE podľa rodu citovanej osoby

Citovaní aktéri a aktérky podľa rodu	Rozhlas	Televízia	Tlač	Online
	Počet (% podiel)	Počet (% podiel)	Počet (% podiel)	Počet (% podiel)
Ženy	17 (24%)	36 (32%)	26 (31%)	135 (25%)
Muži	52 (74%)	68 (61%)	50 (59%)	350 (64%)
Pomer mužov a žien	52/17 = 3	68/36 = 1,9	50/26 = 1,9	350/135=2,6
Ostatné (inštitucionálne, nekonkrétne)	1 (1%)	8 (7%)	9 (11%)	58 (11%)
Spolu	70 (100%)	112 (100%)	85 (100%)	543 (100%)
Porovnanie s celkovým počtom článkov v danej kategórii (priemerný počet citovaných aktérov na príspevok v danej kategórii)	70/39 = 1,8	112/40 = 2,8	85/152 = 0,6	543/461= 1,8

Ďalej nás zaujímalo v akej oblasti pôsobia citované aktérky a aktéri vyjadrujúci sa k dohovoru či udalostiam súvisiacimi s dohovorom. Či ide o političky a politikov, ľudí z cirkevného prostredia alebo z mimovládneho sektora či akademického prostredia. Výsledky triedenia ukázali, že výrazne dominovali vyjadrenia politikov a političiek, pričom najčastejšie citovanými boli predstavitelia a predstaviiteľky politickej strany Slovenská národná strana (ďalej aj SNS) a SMER r – sociálna demokracia (ďalej aj ako SMER – SD) - hlavní lídri presadzujúci odmietnutie ratifikácie dohovoru prostredníctvom uznesenie v parlamente.

Z mimovládneho prostredia dostali priestor na vyjadrenie jednotlivé aktérky a aktéri len ojedinele. Napr. vo vzorke v rozhlase to však boli výlučne osoby vystupujúce proti ID z prostredia organizácii, ktoré majú blízko k cirkevným, resp. kresťanským kruhom. Vo všetkých prípadoch išlo o rádio Lumen.

Vo vzorke online článkov, sme identifikovali 19 aktérov a aktérok z občianskeho sektora, ktoré boli priamo alebo nepriamo citované vo vzťahu k ID. Takmer 1/3 z nich opäť bola z prostredia, ktoré sa vymedzuje voči ID. Cirkevní predstavitelia predstaviiteľky dostali v online článkov priestor 25 krát, pričom síce dominovali negatívne a odmietajúce pozície, ale najmenej 8 z nich sa naopak vyjadrilo podporne, resp. pozitívne na adresu ID.

TABUĽKA: Citované aktérky a aktéri a podľa oblasti, v ktorej pôsobia

Aktéri a aktérky podľa oblastí pôsobenia	Rozhlas	Televízia	Tlač	Online
	Počet	Počet	Počet	Počet
Advokačná prax (súkromný sektor)	0	0	0	5
Akadémia, resp. odborníci a odborníčky.	3	0	5	10
Cirkev	3	1	5	25
Kandidáti na ústavných sudcov	0	0	0	5
Kultúra a médiá	2	0	3	6
Medzinárodné, medzivládne inštitúcie	0	0	0	10
Mimovládne organizácie, občiansky sektore (z toho MVO explicitne vystupujúce proti ID)	7 (7)	4	6	19 (6)
Verejná správa	1	0	2	8
Politici a političky:	54	107	64	455
Prezidenti/ka a iní najvyšší predstavitelia krajín	2	0	8	20
Kandidátka a kandidáti na prezidenta	0	9	17	52
Konkrétne politické strany:	0	0	0	0
KDH	0	0	0	12
KDŽP	0	0	0	4
KÚ	1	1	0	4
ĽSNS	1	5	3	8
Most Híd	5	14	3	38
NOVA	0	0	0	1
OKS	1	0	0	0
OL'ANO	12	6	1	17
PS	2	2	0	0
PS/Spolu	0	0	1	0
SaS	2	13	0	11
Sme Rodina	0	6	1	5
Smer SD	9	16	7	91
SNS	16	25	11	108
Spolu	0	4	0	11
Za ľudí	1	1	3	6
Opozícia (nekonkrétne)	0	3	0	9
Nezaradení (nezávislé osoby)	2	1	8	58
iné (nešpecifikované):	0	1	1	0
Spolu	70 (100%)	112 (100%)	85 (100%)	543 (100%)

Sprítomňovanie pozícií rôznych aktérov a aktériek cez spravodajské informácie

Podporné alebo naopak negujúce pozície nesprítomňujú médiá iba cez priame a nepriame citácie. Spôsobom akým editujú svoje správy, vyberajú spravodajské informácie či nepriame stanoviská, ktoré do príspevku zaradia, de facto rámcujú to, čo je „reportovania hodné“ a naopak, to čo nie je zaujímavé, vynechávajú. V ďalšej časti

sa teda pozrieme na to, aké spravodajské informácie, resp. sprostredkované stanoviská dostávajú v príspevkoch priestor, akých aktérov sa týkajú a aký je ich postoj k Istanbulskému dohovoru.

Do kategórie informácií o postojoch a názoroch tretích strán, sme zaradili tie vyjadrenia, ktoré nebolo možné vnímať ako priamu či nepriamu citáciu, avšak bolo možné ich pripísať konkrétnym aktérom (hoc aj nepersonifikovaným), t.j. autori ich jasne odlišili od svojho autorského vkladu, resp. pozície. Patria sem napr. informácie o tom, kto ako hlasoval o predmetnom uznesení, aké výhrady majú jednotliví aktéri voči dohovoru, alebo naopak, ako argumentujú tí, čo ho podporujú.. Z hľadiska ich postoja sme tieto informácie, resp. stanoviská hodnotili podobne ako priame a nepriame citácie, teda či ide o podporné pozitívne stanoviská, alebo odmietavé. Ukázalo sa, že výrazne dominuje reportovanie o pozíciách a stanoviskách tých, čo sa na adresu ID vyjadrujú negatívne, resp. odmietajú jeho prijatie. Takto sprostredkovaní negatívne „naladení“ aktéri dominovali v každom type vzorky, pričom najviac ich bolo v televízii (82%), ďalej v tlači (79,5%), v online príspevkoch (58,7%) a v rozhlase (56%). Podotýkame, že tieto stanoviská a pozície sú sprostredkované nad rámec priamych a nepriamych citácií.

TABUĽKA: Sprostredkované informácie o pozíciách, resp. názoroch tretích strán/aktérov a aktéri smerom k dohovoru (spravodajské informácie, resp. sprostredkovanie stanoviska tretích strán, mimo priamej a nepriamej reči)

Vyjadrenie smerom k ID / Dohovoru	Rozhlas	Televízia	Tlač	Online
	Počet (% podiel)	Počet (% podiel)	Počet (% podiel)	Počet (% podiel)
Podpora Dohovoru (podpora ratifikácie, pozitívne informácie o ID)	15 (44%)	5 (15%)	15 (11,8%)	126 (33,8%)
Odmietanie a negácia Dohovoru (odmietanie ratifikácie, dezinterpretácie, negatívne hodnotenie dohovoru apod.)	19 (56%)	27 (82%)	101 (79,5%)	219 (58,7%)
Kritický postoj k procesom (vedenie diskusie, účelová politizácia témy)	0	1 (3%)	2 (1,6%)	7 (1,9%)
Zdržanlivé pozície, nejasný postoj	0	0	1 (0,8%)	3 (0,8%)
Ostatné vyjadrenie (iné aspekty, napr. procesno-kompetenčné aspekty a pod.)	0	0	8 (6,3%)	18 (4,8%)
Spolu	34 (100%)	33 (100%)	127 (100%)	373 (100%)

Tak ako v prípade priamych a nepriamych citácií, aj v pri informatívnom sprostredkovaní pozícií aktérov a aktériek vyjadrujúcich sa na adresu dohovoru dominujú aktéri z domácej politickej scény. Najviac priestoru dostávajú osoby, ktoré zastupovali, či reprezentovali koalíčné strany (Smer SD, SNS, Most Híd). Vzhľadom na to, že za predmetné uznesenie hlasovali aj zástupcovia a zástupkyne opozície, spravodajské informácie, ktoré na to poukazovali sú tiež výrazne zastúpené.

Vo vzťahu k občianskej spoločnosti, resp. osobám z mimovládneho sektora, títo sa v rozhlase a televízii, a dokonca ani v tlači výrazne neobjavovali, pričom napr. v tlači aj v televízii opäť dostali častejšie priestor osoby, ktoré vystupujú proti ID. O čosi vyváženejšie to bolo v prípade online článkov, ktoré sprítomňovali mimovládne aktérky a aktérov cez spravodajské stanoviská 22 krát, pričom 12 krát to boli informácie o aktéroch vystupujúcich proti ID.

TABUĽKA: Aktérky a aktéri sprítomňovaní cez spravodajské informácie podľa oblasti, v ktorej pôsobia

Aktéri a aktérky podľa oblastí pôsobenia	Rozhlas	Televízia	Tlač	Online
	Počet	Počet	Počet	Počet
Akadémia, resp. odborníci a odborníčky.	0	0	2	5
Cirkev/kresťanské kruhy/náboženské skupiny	4	1	14	44
Medzinárodné, medzivládne inštitúcie	0	0	1	4
Mimovládne organizácie, občiansky sektore (z toho MVO explicitne vystupujúce proti ID)	1	3 (2)	4 (3)	22 (12)
Verejná správa	0	0	2	2
Zahraničná politická scéna	0	2	3	69
Slovenská politická scéna	28	27	98	222
Prezidentka / prezident (úradujúci)	0	0	1	2
Kandidáti a kandidátky na prezidentský úrad	0	0	13	26
Koaličné strany (jednotlivo alebo spolu: Smer SD, SNS, Most Híd):	9	10	44	77
Opozičné strany (jednotlivo alebo spolu: OĽANO, LSNS, nezaradení):	17	5	12	40
Mix koaličných a opozičných strán (napr. spoločné hlasovanie o ID)	0	4	16	39
Mimoparlamentní politici a političky (mimo NR SR: strany a ľudia mimo NR SR):	0	2	5	7
Nešpecifikované (napr. poslanci, parlament, NR SR):	2	6	7	31
Iné: (nešpecifikované osoby, ojedinelé výskyty)	0	0	3	5
Spolu	34 (100%)	33 (100%)	127 (100%)	373 (100%)

Autorský vklad do mediálnej diskusie o Dohovore

V ďalšej časti analýzy sme sa zamerali na autorské stanoviská novinárov a novinárov, resp. iných autorov príspevkov (napr. komentátorov a komentátoriek z rôznych oblastí spoločenského, kultúrneho, politického života apod.).

Na základe povahy rozhlasovej a televíznej tvorby sme predpokladali výrazne menšiu mieru autorského vkladu v tomto type príspevkov ako pri tlači a online. Celkovo je však miera vlastného autorského pohľadu nízka, napr. v prípade online článkov aj pri tlači, sme takéto vyjadrenia objavili len v každom treťom príspevku. V prípade televízie len v každom piatom a pri rozhlase len v každom desiatom príspevku. Na rozdiel od citovaných a sprostredkovaných aktérov, tu do istej miery (s výnimkou rozhlasu) dominujú podporné až pozitívne autorské pozície, tvorili až (70,5 % autorských vkladov v online príspevkoch, 68% pri autorských pozíciách v tlačených článkoch a 50 % v prípade televízie. Výnimkou je rozhlas, kde 2 zo 4 vkladov možno hodnotiť v neprospech ID. Okrem rozhlasu teda môžeme povedať, hoci sa autorské stanoviská objavujú celkovo v nízkej miere, autori a autorky príspevkov, keď už si dovoľia postulovať svoj názor, resp. pozíciu, je skôr pozitívna, resp. podporujúca smerom k ID ako naopak.

TABUĽKA: Autorský názor/postoj v príspevkoch vo vzťahu k ID/Dohovoru rady Európy

Príspevky, kde autori/autorky vyjadrujú smerom k ID názor, postoj:	Rozhlas	Televízia	Tlač	Online
	Počet (% podiel)	Počet (% podiel)	Počet (% podiel)	Počet (% podiel)
Podporné a pozitívne autorské stanoviská	1 (25%)	4 (50%)	34 (68%)	98 (70,5%)
Odmietavé až dezinterpretáčn é stanoviská	2 (50%)	1(12,5%)	0	12 (8,6%)
Iné stanoviska (kritika diskusie/diskurzu, účelovej politizácie témy)	1 (25%)	3 (37,5%)	16 (32%)	29 (20,9%)
Spolu príspevky s autorským vkladom	4 (100%)	8 (100%)	50 (100%)	139 (100%)
Podiel autorských vkladov (oproti celej vzorke daného typu. médiá)	4/39=0,1	8/40=0,2%	50/152=0,3	139/461=0,3

V prípade tlače sa výrazne na autorských stanoviskách podieľal publicistický formát komentáru, v ktorom sa objavilo až 70% autorských stanovísk na adresu ID. V prípade

onlinu, sa autorské vyjadrenia objavili ako v spravodajských formátoch (50%) tak aj v komentároch (40%).

TABUĽKA: Publicistický formát článkov v tlači a online, kde sa objavili autorské názory/postoje k ID

Formát príspevkov s autorskými postojmi/názormi k ID	Tlač	Online
	Počet (% podiel)	Počet (% podiel)
Komentáre	36 (72%)	56 (40,3%)
Karikatúry	0	2 (1,4%)
Publicistika	8 (16%)	9 (6,5%)
Rozhovor	0	2 (1,4%)
Spravodajstvo	6 (12%)	70 (50,4%)
Spolu príspevky s autorským vkladom v danom type médiá	50 (100%)	139 (100%)

V online aj v tlači medzi autormi a autorkami v prípade autorských vkladov výrazne dominovali samotní novinári a novinárky, ktoré sa k téme ID vyjadrili (najmä ako komentátori a komentátorky), objavili sa však medzi nimi v menšej miere aj osoby z prostredia kultúry, čiastočne v prípade tlače aj akademického a cirkevného/kresťanského prostredia.

TABUĽKA: Pozadie autorov a autoriek, ktorí vyjadrili názor, resp. postoj k ID v článkoch online a v tlači.

Pozadie autorov a autoriek, ktorí vyjadrili svoje názory smerom k ID / Dohovoru v článkoch v tlači a online	Tlač	Online
	Počet (% podiel)	Počet (% podiel)
Novinári, novinárky, skratky redakcie apod.	30 (60%)	112 (80,6%)
Akademický sektor / odborníci/odborničky	4 (8%)	4 (2,9%)
Cirkev	4 (8%)	4 (2,9%)
Kultúra, umenie	7 (14%)	10 (7,2%)
Politickí aktéri	3 (4%)	6 (4,3%)
Mimovládny sektor	2 (4%)	3 (2,1%)
Z toho MVO aktéri vystupujúci proti ID	0	1
Spolu príspevky s autorským vkladom	85 (100%)	139 (100%)

Pre rozhlasu a televíziu sme sledovali len dva typy formátov – diskusia a spravodajský blok. V prípade rozhlasu sa autorské stanoviská objavili častejšie v diskusiách (75%). V televízii naopak častejšie v spravodajských príspevkoch (62,5%). Častejšie ich postulovali moderátori a moderátorky ako redaktori a redaktorky.

Pomer mužov a žien v televíznych autorských vyjadreniach bol 2 ku 2 v rozhlase, 5 ku 3, 30 ku 17 v tlači, a 57 ku 25 v online článkoch (ostatné neboli identifikované). Dominujú teda autorsky opäť muži. Len pre ilustráciu, muži ako takí dominovali v autorskej pozícii v celej analyzovanej vzorke (t.j. nielen pri autorských vkladoch) s výnimkou televízie. Autorstvo príspevkov sme posudzovali pri všetkých príspevkoch v tlači a online, kde bolo uvedené konkrétne meno autora, resp. autorky, pričom rod sme prisúdili podľa uvedeného mena. Tu sme identifikovali celkovo 142 autorov oproti 93 autorkám v online a 81 autorov oproti 43 mužom v tlačných článkoch. V rozhlase bol pomer 20 redaktorov oproti 10 redaktorkám spravodajských príspevkov. V televízii bol pomer v spravodajských príspevkoch vyrovnaný 8 redaktorov na 9 redaktoriek.

Doplňujúce faktické informácie o Dohovore RE

Nakoniec sme sa pozreli na to, aké doplnkové informácie do mediálneho obrazu autori/autorky príspevkov zapracovali. O pristúpení k dohovoru, resp. nepristúpení v konkrétnych štátoch, resp. v rámci EÚ informovali najčastejšie v online článkoch, kde túto informáciu obsahoval cca každý piaty článok. V tlači sa objavili tieto informácie ešte menej častejšie (8,5%), najzriedkavejšie to bolo v televízii (5%) a v rozhlase, kde túto informáciu obsahovalo len 2,6 % príspevkov.

Iné doplňujúce informácie sme najčastejšie identifikovali v čosi viac ako štvrtine príspevkov v rozhlase (28%), vo viac ako päťtine online článkov (takmer 22%), vo čosi menej často v tlači (16%) a najzriedkavejšie v televízii (2%).

TABUĽKA: Príspevky, kde autori priniesli doplňujúce informácie o ID / Dohovore RE a o stave ratifikácie v rôznych krajinách

Doplňujúce informácie o Dohovore (Podiel oproti všetkým príspevkom)	Rozhlas	Televízia	Tlač	Online
	Počet (% podiel z 39)	Počet (% podiel zo 40)	Počet (% podiel zo 152)	Počet (% podiel z 461)
Príspevky o (ne)prístupí k Dohovoru konkrétnymi štátmi, toho:				
Príspevky, ktoré informujú o štátoch, ktoré neratifikovali, resp. nepodpísali ID	1 (2,6%)	2 (5%)	13 (8,5%)	88 (19%)
Príspevky, ktoré informujú o štátoch, ktoré ratifikovali, resp. podpísali ID	0	0	9	73
Príspevky, ktoré informujú o štátoch podporujúcich ak odmietajúcich ratifikáciu, či podpísanie ID	0	0	3	11
Príspevky, kde autori/autorky ponúkajú iné doplňujúce fakty k ID/Dohovoru RE	11 (28,2%)	9 (2,3%)	25 (16,4%)	100 (21,7%)
(vrát. kompetenčno-procesné informácie, kontext o NPŽ, z histórie, prípravy ID a pod.)				

Zdá sa, že doplňujúce informácie pre mnohých autorov a autorky neboli prioritou a sústredili sa na reportovanie o aktuálnych udalostiach. Drvivá väčšina príspevkov žiadne doplňujúce informácie neponúkala.

3.7. Zhrnutie kvantitatívnej analýzy

Kvantitatívna analýza poukázala, na to že Dohovor sa stal dominantnou a ústrednou témou mediálneho priestoru predovšetkým v období prezidentských volieb na jar 2019 a to najmä v súvislosti s predloženým Uznesením do NR SR, ktoré smerovalo k pozastaveniu ratifikácie Dohovoru. Týmto dvom domácim udalostiam sa venovali viac ako polovica všetkých príspevkov v jednotlivých kategóriách, pričom v prípade rozhlasu a televízie sa týmto udalostiam venovali takmer 2/3 všetkých príspevkov zmieňujúcich ID (61,5%, resp. 62,5%). V prípade tlače to bola viac ako polovica všetkých článkov (takmer 53%) a pri online článkoch to bolo až 59% z nich. Obdobie 16 dní aktivizmu a kampane venované prevencii a eliminácii násilia páchaného na ženách, ktoré prebieha od 25. novembra do 10. decembra 2018 v médiách významne nezarezovalo. Nemožno povedať, že v tomto období sa médiá Dohovoru nevenovali vôbec, avšak v porovnaní s obdobím prezidentskej kampane a volieb to bola premárnená príležitosť dať téme ľudskoprávny a najmä rodový rozmer.

Väčšina mediálnej produkcie nepoužíva plný názov Dohovoru, čím do istej miery môžu prispievať k zneviditeľňovaniu jeho podstaty a charakteru, takmer 3 zo 4 článkov v online (73,5%), viac ako 8 z 10 (87,5%) článkov v tlači referuje o dohovore iba ako o „Istanbulskom dohovore“. Podobne 7 z 10 televíznych, resp. 8 z 10 rozhlasových príspevkov používa iba skrátенý názov dohovoru. Dohovor bol pritom ústrednou témou viac ako 46 % príspevkov v rozhlase, 35% v televízii, 10,5 príspevkov v tlači a 29,5% článkov online. S výnimkou rozhlasu, kde je pomer vyrovnaný, však dominovali najmä príspevky, kde Dohovor predstavoval iba okrajovú zmienku, resp. sa spomínal len ako vedľajšia téma. Napr. v televízii tvoria vedľajšie a okrajové zmienky o dohovore 62,5% príspevkov, na online portáloch (58,1%). Najvýraznejšia prevaha okrajových a vedľajších zmienok bola v tlači (77,6%)., v rozhlase tvorili 49 %. V príspevkoch najčastejšie dostávali priestor aktéri a aktérky, ktorí sa k Istanbulskému dohovoru stavajú odmietavo, resp. sa o ňom vyjadrujú v negatívne (napr. ho prezentujú ako problémový dokument, hrozbu, či priamo predkladajú rôzne dezinterpretácie jeho obsahu).

Priamo a nepriamo citovaní aktéri a aktérky, ktorí sa vymedzovali voči ID výrazne dominovali spomedzi aktérov citovaných v online príspevkoch (57%), v rozhlase (55%) v, televízii (52%) a nakoniec v tlači (47%). Naopak pozitívne a podporne vyjadrujúcich sa aktérov citovali príspevky len v päťtine prípadov. Presnejšie v online len 21 % v televízii 18%, rozhlase 17% a v tlači len 16% aktérovo a aktériek, ktorí boli citovaní priamo alebo nepriamo podporovali alebo sa pozitívne vyjadrili na adresu ID. Medzi citovanými aktérkami a aktérmi výrazne dominovali muži, pričom väčšinu z nich tvorili osoby s politického prostredia, predovšetkým predstavitelia domácej politickej scény a to najmä strán SNS a Smer SD.

Podobne to však bolo aj v rámci sprostredkovaných informácií o postojoch a pozíciách jednotlivých aktérov a aktériek dotknutých témou ID. Výrazne dominovali informácie o stanoviskách a pozíciách tých, ktorý vystupujú proti dohovoru. Až 56% v rozhlase, 82% v televízii, 79,5% v tlači a 58,7% aktérov a aktériek sprostredkovaných cez spravodajské informácie a nepriame stanoviská dohovor nepodporovalo, resp. sa k nemu stavali negatívne. Cez spravodajské informácie boli najčastejšie zvýznamňované najmä osoby spojené s koalíčnými stranami vtedajšej vlády (2019), no do značnej miery boli zastúpené aj opozičné sily.

Vlastný autorský názor resp. postoj sa objavoval zriedkavo, pri online a tlače článkoch len v každom treťom článku, pri televízii len v každom piatom a pri rozhlase len v každom desiatom príspevku. Na rozdiel od citovaných a sprostredkovaných aktérov dominovali v rámci autorských postojov podporné až pozitívne autorské pozície. Tvorili až 70,5 % autorských vkladov v online príspevkoch, 68% pri autorských pozíciách v tlačенých článkoch a 50 % v prípade televízie. Výnimkou je rozhlas, kde 2 zo 4 vkladov možno hodnotiť v neprospech ID.

Doplňujúce informácie o ID pre mnohých autorov a autorky neboli prioritou a sústredili sa na reportovanie o aktuálnych udalostiach. Drvivá väčšina príspevkov žiadne doplňujúce informácie o ID neponúkala. Informácie o krajinách, ktoré pristúpili, resp. nepristúpili k Dohovoru ponúkala iba pätina online článkov, pričom v ostatných typoch zdrojov to bolo výrazne menej (od 2,6 do 8,5%). Ďalšie doplňujúce informácie napr. kontextové informácie o násilí páchanom na ženách, alebo kompetenčno-procesné informácie, či z krátkej histórie a okolností prípravy dohovoru prinieslo od 2,3 % príspevkov v televízií, 28% v rozhlase, 16% v tlači a necelých 22% v rozhlase.

Kvantitatívna analýza dát naznačila, že médiá tak povediac naskočili na politikmi naštartovaní „Orient Express“ a Dohovoru Rady Európy o predchádzaní násiliu na ženách a domácejmu násiliu a o boji proti nemu sa výraznejšie začali venovať až keď z neho politickú tému spravili kandidáti na prezidenta a lídri SNS svojim návrhom Uznesenia smerujúceho k zastaveniu procesu ratifikácie. Časté sprítomňovanie najmä politických aktérov do značnej miery ovplyvnilo celkový obraz o ID, ktorý médiá reprodukovujú, a tým sú vo významnej miere dominujúce odmietavé až negatívne naladené stanoviská a názory na Dohovor.

Použité zdroje

- **Bariak, L.: Volby:2020: Ako pristupovať k etickým otázkam? Konzervatívci majú na vrch.** Aktuality.sk 16.,2.2020. dostupné tu: <https://www.aktuality.sk/clanok/764656/volby-2020-prieskum-ako-pristupovat-k-etickym-otazkam-konzervativci-maju-navrch/> (naposledy overené november 2020).
- **Breiner, V.: Matici Slovenskej sa nepáči akademická štúdia, ktorá ju spája s kremľským vplyvom.** Publikované 26.10.2020 na infosecurity.sk. Dostupné na adrese: <https://infosecurity.sk/nezaradene/matici-slovenskej-sa-nepaci-akademicka-studia-ktora-ju-spaja-s-s-kremelskym-vplyvom/> (naposledy overené v novembri 2020).
- **Dohovor Rady Európy o predchádzaní násiliu na ženách a domácejmu násiliu a o boji proti nemu – Istanbul 2011.** Slovenský preklad dostupný tu: <http://moznostvolby.sk/wp-content/uploads/2014/08/SVK.pdf>
- Dohovor Rady Európy o predchádzaní násiliu na ženách a domácejmu násiliu a boji proti nemu, Výkladová správa, Ministerstvo spravodlivosti SR, 2011.
- Dôvodová správa k Návrhu ROZHODNUTIE RADY EURÓPY o uzavretí Dohovoru Rady Európy o predchádzaní násiliu na ženách a domácejmu násiliu a o boji proti nemu v mene Európskej únie, 2016/0062 (NLE). Podrobné informácie o pristúpení a stanovisku Výboru pre občianske slobody, spravodlivosť a vnútorné veci a Výbor pre práva žien a rodovú rovnosť dostupné TU: <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+REPORT+A8-2017-0266+0+DOC+XML+Vo//SK#title2>
- **Kiczková, Z. a PhD., Szapuová M. (2018): Na čo odkazuje pojem „rod“ v Istanbulskom dohovore?** In: Naša Univerzita, 8/2018, Apríl 2018. ISSN 1338-4163. Bratislava 2018, Univerzita Komenského, s. 28. Dostupné na https://uniba.sk/fileadmin/ruk/nasa_univerzita/NU2017-18/180425_Aprilove_cislo_NU.pdf
- **Konšpiratori.sk - Zoznam stránok zo sporným obsahom.** Dostupné <https://www.konspiratori.sk/zoznam-stranok.php> (naposledy overené November 2020)
- *Letter from the Council of Europe Commissioner for Human Rights, Nils Muižnieks, to Tsveta Karayancheva, Bulgaria, získané TU:* <https://rm.coe.int/letter-to-the-mstsveta-karayancheva-president-of-the-bulgarian-nation/168077f5da>
- **Ealík, T. (2018): Privysoká cena ratifikácie Istanbulského dohovoru** In: Naša Univerzita, 8/2018, Apríl 2018. ISSN 1338-4163. Bratislava 2018, Univerzita Komenského, s. 29. Dostupné na https://uniba.sk/fileadmin/ruk/nasa_univerzita/NU2017-18/180425_Aprilove_cislo_NU.pdf

- **Mesochoritsová, A:** *Posilnenie ľudskoprávneho rámca verejného diskurzu V SR o Dohovore Rady Európy o predchádzaní násiliu na ženách vo svetle rozhodnutia Benátskej komisie*. Možnosť voľby 2019. Dostupné na adrese: <http://moznostvolby.sk/posilnenie-ludskopravneho-ramca-verejneho-diskurzu-v-sr-o-dohovore-rady-euro-py-o-predchadzani-nasiliu-na-zenach-vo-svetle-rozhodnutia-benatskej-komisie/>. (Naposledy overené november 2020)
- Mesochoritsová, Adriana. (ed.) a kol. autoriek: *Istanbulský dohovor vo svetle verejných politik SR*, Možnosť voľby, Bratislava, 2014.
- Mesochoritsová, Adriana: *Istanbulský dohovor ako kľúč k riešeniu násilia páchaného na ženách a príklady dobrých praxí ako spôsob efektívnej implementácie dohovoru in Istanbulský dohovor: Ako ďalej alebo príklady dobrých praxí*, Možnosť voľby, 2017.
- **Mikušovič, D.** *Focus: 58 percent Slovákov podporuje skôr konzervatívne hodnoty, 36 percent liberálne*. DennikN.sk, 16.2.2020. Dostupné na adrese: <https://dennikn.sk/1758929/focus-58-percent-slovakov-podporuje-skor-konzervativne-hodnoty-36-percent-liberalne/> (Naposledy overené november 2020)
- *Počúvanosť rádií v jednotlivých vlnách MML-TGI*. Dostupné na <https://www.radia.sk/pocuvanost/mml-tgi/vlny> (naposledy overené november 2020), špecificky súbor: 2. + 3. vlna 2019 (kľzavé dáta). Dostupné na <https://www.radia.sk/pocuvanost/mml-tgi/vlny/2019-3> (naposledy overené november 2020)
- **Postoj:** *Väčšina Slovákov je proti Istanbulskému dohovoru a registrovaným partnerstvám*. Postoj.sk, 16.2.2020. Dostupné tu: <https://www.postoj.sk/51701/vaecsina-slovakov-je-proti-istanbulskemu-dohovoru-a-registrovanym-partnerstvam>. (Naposledy overené november 2020).
- **SITA:** *„K hodnotovým otázkam treba pristupovať konzervatívne, myslí si takmer 69 % Slovákov.“* Pravda.sk, 16.2.2020. Dostupné na <https://spravy.pravda.sk/domace/clanok/542662-prieskum-k-hodnotovym-otazkam-treba-pristupovat-konzervativne-mysli-si-takmer-60-percent-slovakov/>. (Naposledy overené november 2020).
- Uznesenie Európskeho parlamentu z 13. februára 2019 o odmietavom postoji k právam žien a rodovej rovnosti zaznamenanom v EÚ (2018/2684 (RSP)) https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-8-2019-0111_SK.html
- Valkovičová, V. – Maďarová, Z. : *From weirdoes to political actors - the journey of Slovak gender ideology rhetoric*, Dostupné TU: <https://www.gwi-boell.de/en/2019/05/03/weirdoes-political-actors-journey-slovak-gender-ideology-rhetoric>

Príloha 1: Príklad rámcovania dohovoru v akademickom prostredí

Rámcovanie v podobe „kontroverznosti“ Istanbulského dohovoru presiaklo aj do akademického prostredia, ktoré by malo byť baštou kritického premýšľania. V roku 2018 sa magazín najstaršej slovenskej Univerzity Komenského *Naša univerzita* vo svojom aprílovom vydaní rozhodol „*priniest do problematiky trochu svetla.*“ Magazín tak robí pod heslom „*KU KONTROVERZNOSTI ISTANBULSKÉHO DOHOVORU.*“

Tento titul sa objavil na samotnej obálke magazínu a je ním v záhlaví zarámcovaná mini sekcia v rozsahu 2 strán, ktorú tvoria 2 články – jeden od rodových expertiek a druhý od ústavného právnika (viď ďalej), pričom prvý smeruje k podpore ratifikácie ID a druhý naopak potrebu ratifikáciu spochybňuje. Sekciou na strane 28 uviedla redakcia nasledovným popisom:

„Krátko pred udalosťami, ktoré rozpútalo tragické zistenie z 26. februára 2018, Slovensko intenzívne žilo témou Dohovoru Rady Európy o predchádzaní násiliu na ženách a domácejmu násiliu a o boji proti nemu, známeho ako Istanbulský dohovor podľa názvu tureckého mesta, v ktorom bol v roku 2011 predložený na podpis členským štátom Rady Európy. Hoci sa politici, rozhodujúci o tom, či Slovenská republika, ktorá dohovor podpísala už pred siedmimi rokmi, daný dokument ratifikuje, ako aj autori početných komentárov a blogov k tejto téme zhodli na tom, že akékoľvek násilie na ženách i domáce násilie je neprijateľné a treba voči nemu bojovať, viacerí sa razantne rozchádzajú v ďalších nazeraniach na znenie Istanbulského dohovoru. Pre mnohých je kameňom úrazu predovšetkým rodová terminológia, s ktorou dohovor operuje. V snahe priniest do problematiky trochu svetla sme v tejto veci oslovili doc. PhDr. Zuzanu Kiczkovú, PhD., a doc. PhDr. Marianu Szapuovú, PhD., z Centra rodových štúdií Filozofickej fakulty Univerzity Komenského v Bratislave (FiF UK). Komentár k právnej stránke veci poskytol doc. JUDr. Tomáš Lalík, PhD., z Katedry ústavného práva Právnickej fakulty UK (PraF UK). Redakcia“

Zneniu, resp. obsahu dohovoru sa do hĺbky ani jeden z ponúkaných príspevkov nevenuje. V prvom príspevku „*Na čo odkazuje pojem „rod“ v Istanbulskom*

dohovore?“ sa Doc. PhDr. Zuzana Kizcková, PhD. a doc. PhDr. Mariana Szapuová, PhD. z Centra rodových štúdií FiF UK (Kizcková, Szapuová 2018) sústreďujú na objasnenie rodovej terminológie, ktorá redakcia zarámcovala ako „kameň úrazu.“ Autorky sa usilujú o prerámcovanie kontroverznosti tým, že poukazujú na kritiku, ktorá vyviera z nepochopenia resp. dezinterpretácie pojmu rod:

„Jedným z terčov kritiky, ktorá sa obracia voči Istanbulskému dohovoru, je pojem „rod“, pomocou ktorého sa vymedzuje násilie na ženách ako „rodovo podmienené násilie“. Nazdávame sa, že táto kritika často vychádza z nepochopenia alebo dezinterpretácie samotného pojmu „rod“, preto sa v tomto texte pokúsime o jeho objasnenie.“

Autorky ponúkajú objasnenie pojmu rod a zasadzujú ho do historického kontextu, v ktorom sa rodová terminológia v akademickom prostredí udomáčňovala. Poukazujú aj na jeho významnosť ako analytickej kategórie kritického vedeckého skúmania: *„Pojem „rod“ ako analytický nástroj umožňuje poukázať na to, že znevýhodňovanie žien nie je dôsledkom ich „prirodzených“ vlastností či reprodukčnej schopnosti a ani sa nedá ospravedlňovať poukazovaním na „biologicky determinované“ črty „druhého pohlavia“*

V závere sa autorky pokúšajú dekonštruovať mýty o koncepte rodu v súvislosti s Istanbulským dohovorom: *„Rozlíšenie medzi pohlavím a rodom teda neznamená negovanie či potieranie biologického pohlavia, znamená posunutie pozornosti z biologických odlišností (ktorých význam je často zveličovaný) na odlišnosti, ktoré sú spoločensky vytvárané a majú charakter mocenských nerovností. V tomto zmysle charakterizuje Istanbulský dohovor násilie na ženách ako „rodovo podmienené násilie“ – upriamuje sa tým pozornosť na spoločenský kontext takéhoto násillia a na asymetriu moci medzi ženami a mužmi, v dôsledku ktorej sa reprodukuje. „Rod“ je v tomto zmysle súčasťou sociálnych vzťahov, ktoré sú založené na istým spôsobom interpretovaných pohlavných odlišnostiach, a zároveň je aj spôsobom označovania mocenských vzťahov.“*

Na „vyváženie“ prináša redakcia na ďalšej strane pohľad ústavného právnika. Doc. JUDr. Tomáša Ľalíka, PhD. z Katedry ústavného práva PraF UK, ktorý „kontroverzné“

rámčovanie prináša už v nadpise svojho príspevku *„Privysoká cena ratifikácie Istanbulskeho dohovoru.“* (Ľalík 2018)³⁷.

Kontroverzný rámec rozširuje hneď v úvode príspevku o rozmer *„nebezpečenstva“* keď si kladie otázku *„Vzniká preto legitímna otázka, či je tento dohovor nebezpečný alebo či, naopak, predstavuje nevyhnutný krok v porovnaní s právnym statusom quo v SR v oblasti ochrany žien pred násilím.“* Obsahovú analýzu toho, čo konkrétne by mohlo byť v Dohovore problematické a teda „nebezpečné“ však neponúka. V príspevku absentuje napr. taká základná skutočnosť, že Slovensko ID dobrovoľne podpísalo medzi prvými signatármi a obsahové výhrady k nemu nemalo. Prečo by aj, v skutočnosti je totiž ID pevne ukotvený v medzinárodných ľudskoprávnych štandardoch, ktorých Slovensko už zmluvnou stranou je a vo svojej podstate neprináša zásadne nič nové, je skôr kompendiom komplexného prístupu a dobrej praxe a štandardov, ktoré boli naprieč viacerými ľudskoprávnymi nástrojmi v súvislosti s násilím páchanom na ženách identifikované. Miesto toho nám autor podsúva abstraktné obavy z toho, že ako medzinárodná zmluva bude po ID po ratifikácii nadradený slovenskému právnemu poriadku, čo mimochodom vyplýva z povahy ratifikácie akejkoľvek medzinárodnej zmluvy). Hlavnou hrozbou má byť obava ohľadom straty kontroly štátu nad výkladom dohovoru zo strany výboru GREVIO *„Štát nemá po ratifikácii dohovoru žiadny vplyv na prácu GREVIO, a preto nemôže ani ovplyvňovať, akým spôsobom bude jednotlivé časti tohto pomerne rozsiahleho dohovoru vykladať.“* Hrozba v čom konkrétne by mohol byť výklad dohovoru problematický sa však nedozvieme.

Autor ďalej spochybňuje reálny prínos ID, bez toho, aby akokoľvek zhodnotil prax v danej oblasti. Naopak, argumentuje najmä tým, že *„v otázke nevyhnutnej potreby chrániť ženy pred akýmkoľvek násilím a zabezpečiť ich rovnoprávnosť s mužmi“* Slovensko ID nepotrebuje pretože slovenská legislatíva je údajne na *„štandardnej úrovni.“* Voči akým štandardom kvality slovenskú legislatívu posudzuje sa však nedozvieme.“ Miesto toho nás autor presviedča, že právna úprava v podstate sociokultúrnu realitu neovplyvňuje: *„prijatie právnej úpravy má zanedbateľný vplyv na zmenu sociálnej reality, pretože sociálna realita je prevažne kultúrne podmienená.“*

³⁷ https://uniba.sk/fileadmin/ruk/nasa_univerzita/NU2017-18/180425_Aprilove_cislo_NU.pdf

Povedané vo vzťahu k násiliu na ženách a diskriminácii to znamená, že ďalšie právne normy ani neznížia, ani nezvýšia násilie voči ženám, ani neprehĺbia alebo neeliminujú diskrimináciu medzi pohlaviami“ Ak by to tak však bolo, nespochybňuje tým svoj predošlý argument o „štandardnej kvalite“ právnej úpravy. Má vôbec zmysel prijímať akékoľvek zákony, ak ich ambíciou nie je zmeniť aj sociokultúrnu realitu? Existencia právnych rámcov automaticky neprináša ich adekvátnu aplikačnú prax, bez nich sa však pozitívna prax sama nezmaterializuje. Na túto skutočnosť upozorňuje aj samotný ID, ktorý zmluvným štátom ponúka okrem rámcov aj konkrétne nástroje ako dosiahnuť pretavenie nastavených štandardov do praxe.

V závere autor „argumentuje“ už len abstraktnými hrozbami, ktoré nenaplnia žiadnym konkrétnym obsahom. Inými slovami ponúka samonapĺňajúce sa proroctvo – kontroverzným na dohovore má byť to, že „polarizuje“ spoločnosť, čím ju ale polarizuje, sme sa de facto nedozvedeli.

„Aj keď je harmonizácia a globalizácia v niektorých oblastiach, kde panuje konsenzus, vhodná a vítaná (napr. ochrana životného prostredia, boj proti terorizmu či iné), tak v iných oblastiach vyvoláva zbytočné spoločenské napätie. (Navyše, globalizácia určitého segmentu sociálnej reality so sebou nesie okrem straty kontroly aj vyprázdňovanie národného práva a jeho nemožnosť prirodzene rásť a vyvíjať sa spolu so spoločnosťou.) A to je aj prípad Istanburského dohovoru. Ešte väčšia polarizácia slovenskej spoločnosti môže vyústiť do katastrofy. A preto považujem prípadnú cenu ratifikácie dohovoru ako privysokú, berúc do úvahy zisk, ktorý reálne prinesie.“

Kontroverznosť teda okrem straty kontroly nad „výkladom“ dohovoru neilustruje konkrétnymi výhradami. Miesto toho nám v závere podsúva negatívnymi emóciami zaťažené avšak bezobsažné pojmy „napätie / polarizácie / katastrofa.“ Nepomenovaná hrozba je najúčinnějšía forma rámcovania akejkoľvek hrozby, pretože je možné si ju naplniť čímkoľvek. Presne tým je abstraktné ohrozenie „národa“ stratou kontroly a „vyprázdňovanie národného práva“ nech už si pod tým máme predstaviť čokoľvek.

Možnosť voľby
2020